GLOBAL NETWORK FOR
Social Justice &
Digital Resilience

SCANNING THE HORIZON

Mustakabali
wa Haki za Kidijitali
na Ustahimilivu kwa
Wengi wa Dunia

GLOBAL NETWORK FOR
Social Justice &
Digital Resilience

digitalresilience.network

KUCHUNGUZA HORIZONI
Mustakabali wa Haki za Kidijitali
na Ustahimilivu kwa Wengi wa Dunia

Ripoti hii, iliyoandikwa na **Juan Ortiz Freuler**, iliagizwa na Mtandao wa Kimataifa wa Haki za Kijamii na Ustahimilivu wa Kidijitali (DRN) kwa lengo la kuchunguza mwelekeo wa siku zijazo na masuala husika yanayolikabili ekolojia ya haki za kidijitali na ustahimilivu wa kidijitali katika nchi za Kusini mwa Dunia. Haionyeshi lazima mitazamo na maoni ya wanachama wa DRN.

Mwandishi: Juan Ortiz Freuler
Wahariri: Paulina Gutiérrez, Lidija Sabados, Claudio Ruiz
Mhariri wa Lughai: Adriana Sánchez
Wabunifu wa Muundo: Comunas Unidas

Tarehe ya Kuchapishwa Mara ya Kwanza: Machi 2024
Imesasishwa: Februari 2025

Agencya ya ukalimani: Tranzlati Global
(Makao makuu Yako Lagos, Nigeria)
Tovuti: www.tranzlati.com

Kazi hii inapatikana chini ya leseni ya Creative Commons Attribution 4.0 Kimataifa.
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.en

JEDWALI LA MAUDHUI

4 I. DIBAJI

5 II. UTANGULIZI

6 III. MWELEKEO KATIKA UTAWALA WA DUNIA, JIOPOLITIKI, NA HALI MPYA ZA KISIASA ZA KIENEO
Uchanganuzi
Muktadha
Mielekeo
Kuchipuka kwa miungano mipya ya kibiashara na athari zake kwa utawala wa dunia
Deni la umma linapunguza nguvu ya majadiliano
Siasa za ndani katika muktadha wa uhaba: kuongezeka kwa dhaifu na matumizi mabaya
Matarajio Ya Baadaye

17 IV. MIELEKEO YA TEKNOLOJIA
Uchanganuzi
Muktadha
Mielekeo
Kuunganishwa kwa ngazi zote za miundo ya mtandao
Kupinga uaminifu na kutoa upya
Uwekaji wa data kienyeji
Matarajio Ya Baadaye

26 V. MIELEKEO INAYOATHIRI UANAHARAKATI
Uchanganuzi
Muktadha
Mielekeo
Muungano na mashirika ya kiraia ya haki za binadamu
Mabadiliko katika agenda ya wafadhili na kuongezeka kwa changamoto za kupata fedha
Changamoto na fursa mpya kwa wanaharakati unaotegemea teknolojia
Matarajio Ya Baadaye

34 VI. HITIMISHO

I.
DIBAJI

Ulioanzishwa mwaka 2021, Mtandao wa Kimataifa wa Haki za Kijamii na Ustahimilivu wa Kidijitali unaundwa na washirika kumi waliobobea wanaofanya kazi kwa ushirikiano katika maeneo ya walio wengi duniani, kwa lengo la kuimarisha ustahimilivu wa kidijitali wa mfumo wa haki za kijamii. Lengo kuu la mtandao huu ni kuzalisha na kushiriki maarifa pamoja na kushiriki katika michakato ya fikra bunifu ambayo hujenga na kufundisha mbinu za pamoja za kuimarisha uwezo wa kiteknolojia wa kila mshirika wake na hatimaye kuimarisha ustahimilivu wa kidijitali na mfumo wa haki za kijamii kwa ujumla.

Muhtasari huu unaleta pamoja na kuendeleza taarifa na maarifa yaliyokusanywa kupitia mahojiano na wanachama wa mtandao pamoja na wajumbe wa bodi ya ushauri, kuanzia Novemba 2023 hadi Machi 2024. Lengo la zoezi hili lilikuwa kusaidia kundi hili kutambua fursa na changamoto ambazo uwanja wa haki za kidijitali utakumbana nazo katika muongo ujao, na jinsi vipengele hivyo vitakavyoathiri ekolojia ya haki za kidijitali na ustahimilivu wa kidijitali kwa ujumla. Matokeo yetu ya pamoja pia yatatumika kuendeleza ajenda ya mtandao yenye mtazamo wa baadaye.

Badala ya kuichukulia ripoti hii kama taswira kamili na ya mwisho ya changamoto na fursa zijazo katika uwanja huu, hati hii ilikusudiwa kuwa msingi wa majadiliano na maendeleo ya kudumu. Hapo awali ilibuniwa kama zoezi la ndani, lakini wanachama wa mtandao waliamua kushiriki matokeo yao na wadau wengine kwa upana zaidi, kwa nia ya kuanzisha majadiliano ya asili na kuwaalika washiriki wengine wa mfumo huu kutafakari na kujenga juu ya maarifa yaliyomo humu.

II.
UTANGULIZI

Mustakabali si jambo lisilotabirika tu, bali pia unaweza kubadilishwa. Katika miongo iliyopita, mashirika ya kiraia yamefanikiwa kuathiri mijadala ya umma, kanuni za udhibiti, na jinsi teknolojia za kidijitali zinavyofanya kazi. Mwelekeo mbalimbali ambao utaiathiri sekta hii katika muongo ujao utahitaji kuzingatiwa na mashirika hayo — kuanzia kuporomoka kwa mifumo ya ikolojia na uhamaji mkubwa wa watu, hadi mabadiliko katika utawala wa kimataifa na dunia inayozidi kuwa ya kidijitali.

Hati hii inalenga kuchochea na kuelekeza mazungumzo kuhusu muktadha ambao utahusisha utetezi wa haki za kidijitali na ustahimilivu wa kidijitali katika siku zijazo. Kwa madhumuni ya ripoti hii, haki za kidijitali zinarejelea ulinzi na uendelezaji wa haki za binadamu katika mazingira ambamo teknolojia za kidijitali zinabadilisha maisha ya binadamu. Kwa mtazamo wa kiufundi, ustahimilivu wa kidijitali utatumika kumaanisha uwezo wa teknolojia za kidijitali kuendelea kufanya kazi kama zana salama na zenye manufaa kwa watetezi wa haki za kijamii wanaozitegemea katika kuendeleza kazi yao[1]. Muhtasari huu unalenga kuchangia majadiliano katika makutano ya ajenda hizi mbili. Hasa zaidi, unalenga kutoa mchango katika juhudi hizi kwa mtazamo na maadili ya Kusini mwa Dunia, ukimulika baadhi ya mazingira mahususi ambayo mashirika katika maeneo haya huenda yakakumbana nayo katika miaka ijayo. Ni matarajio yetu kwamba mazungumzo kama haya yataongeza uwezo wa mashirika haya kutambua mapema hatari au kufaidika na mfumo wa kidijitali pamoja na mashirika ya kiraia yaliyo ndani yake.

Ripoti hii inajengwa juu ya mahojiano yaliyofanywa na takriban watendaji 20 wa haki za binadamu na haki za kidijitali, pamoja na utafiti wa mezani na uchambuzi wa data, ili kutoa mtazamo wa baadaye kuhusu maeneo matatu muhimu: serikali na jiografia ya kisiasa, teknolojia, na harakati za kijamii.

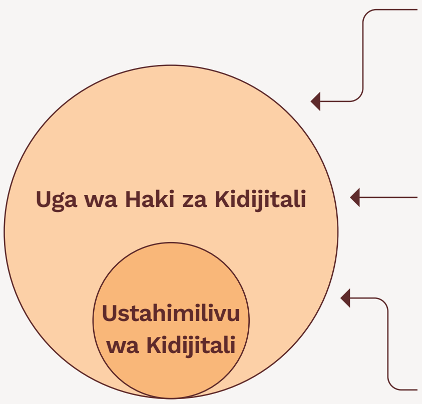

Mielekeo ya Kiteknolojia
1. Uwekaji wa Mamlaka Kituo Kimoja na Uimarishaji
2. Sheria Dhidi ya Ukiritimba
3. Uwekaji wa Data Ndani ya Nchi

Mielekeo ya Siasa za Kijiografia na Siasa za Ndani ya Eneo
1. Sanduku Jipya la Biashara
2. Deni Lisilodumu
3. Uhaba wa Ndani na Mvutano wa Kijamii

Mielekeo katika Uanaharakati
1. Muunganiko na Ajenda Pana ya Haki za Binadamu
2. Mabadiliko ya Vipaumbele vya Wafadhili
3. Mizunguko ya Zana za Kiteknolojia kwa ajili ya Uanaharakati

Kwa kila nguzo iliyobainishwa hapo juu, muhtasari huu unashughulikia yafuatayo:

- nguvu kuu zinazounda muktadha,
- mitazamo inayoendelea ambayo huenda ikaathiri sekta hii katika miaka ijayo, na
- hali mbalimbali zinazoweza kuibuka kutokana na mchakato huu ambazo zinaweza kutoa msingi wa pamoja kuelekea maono ya pamoja ya siku zijazo.

1. Kwa mjadala mpana zaidi kuhusu tafsiri ya ustahimilivu wa kidijitali kama inavyoshughulikiwa na Mtandao, tazama: https://digitalresilience.network/how-do-we-define-digital-resilience/

III. MWELEKEO KATIKA UTAWALA WA DUNIA, JIOPOLITIKI, NA HALI MPYA ZA KISIASA ZA KIENEO

A. UCHANGANUZI

- **Ushindani kati ya Marekani na China unaathiri upatikanaji wa teknolojia:** Ushindani kati ya Marekani na China unaweza kuathiri masharti ambayo yatadhibiti jinsi nchi za Kusini mwa Dunia zitakavyopata teknolojia au uhamishaji wa teknolojia. Mchakato huu utaathiri kiwango ambacho teknolojia itaendeleza au kuzuia haki za binadamu na masilahi ya watu wa Kusini mwa Dunia, pamoja na mazingira ya taarifa ambamo mijadala kuhusu changamoto hizi inafanyika.

- **Uratibu kati ya pembezoni unakuwa wa dharura:** Viwango vya juu vya madeni ya umma vinaweza kupunguza uwezo wa nchi kujadiliana kwa niaba ya wananchi wao katika mifumo ya kimataifa ya taarifa na uchumi. Uratibu kati ya nchi au kanda zilizo pembezoni unakuwa muhimu zaidi ili kuongeza nguvu ya majadiliano kwa kila mshiriki.

- **Kupungua kwa nafasi ya kiraia kutokana na shinikizo za kiuchumi na kijamii:** Mazingira magumu ya kiuchumi yanazidi kudhoofisha imani kwa serikali, jambo linaloweza kuongeza migogoro na kupunguza zaidi nafasi ya kiraia. Mashirika ya kiraia huenda yakakumbana na changamoto mpya katika utekelezaji wa shughuli zao za kila siku. Hali hii inahitaji marekebisho ya mikakati ya ushirikishwaji wa umma, upatikanaji wa rasilimali, na vipengele vingine vinavyosaidia ustahimilivu wa mashirika.

B. MUKTADHA

- **Pengo linalozidi kuongezeka kati ya mamlaka na uwajibikaji:** Mtandao wa intaneti umoja mawasiliano ya wakati halisi kwa kiwango cha dunia. Kuanzia ushairi hadi vita, ufundishaji hadi biashara mawasiliano yetu yote sasa yamejikita kwenye itifaki ya mtandao. Kwa hivyo, intaneti ni teknolojia yenye uwezo wa kubadili mfumo wa utawala wa dunia. Hata hivyo, wakati biashara na utoaji wa huduma vimekuwa vya kimataifa, mifumo yetu ya kisiasa haijafikia kiwango hicho, hali inayosababisha haki na uhuru wa binadamu mtandaoni kuwa jambo la pili au la tatu kwa umuhimu, huku mtandao unaolenga biashara ukiendelea kukua. Mifumo yetu ya utawala wa dunia[2] haijakua sambamba na athari wala kasi ya soko hili la kimataifa. Pengo hili linaloongezeka kati ya mahali mamlaka ilipo na mahali taasisi za kuiwajibisha zilipo linaweza kueleza mvutano mingi tunayoshuhudia leo.

- **Shinikizo linalotokana na hali hii kwa mifumo ya utawala:** Ndani ya nchi, pengo hili linachochea migogoro na kudhoofisha uaminifu kwa wawakilishi wa umma ambao wanaonekana kushindwa kutoa majibu kwa migogoro ya ndani, huku imani kwa serikali ikizidi kuporomoka kwa kasi katika nchi za kidemokrasia katika miaka ya hivi karibuni[3]. Katika ngazi ya kimataifa, hali hii inaangazia mapungufu ya muundo wa sasa wa utawala wa dunia[4]. Kwa maneno ya Katibu Mkuu wa Umoja wa Mataifa: "Katiba ya Umoja wa Mataifa

---

2. Mifumo ya utawala wa dunia inarejelea mifumo au mbinu ambazo mapenzi ya watu yanaweza kutafsiriwa kuwa sera katika kiwango cha kimataifa. Mfano wa kawaida ni Umoja wa Mataifa, lakini kuna mashirika mengine ya ngazi ya kikanda (kama vile Umoja wa Afrika, Shirika la Nchi za Amerika) pamoja na mashirika maalum ya eneo fulani kama vile Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF) na Shirika la Biashara Duniani (WTO) ambayo pia yana nafasi katika michakato hii iwe kwa manufaa au kwa hasara.

3. Edelman, "2022 Edelman Trust Barometer," Edelman, 2022, https://www.edelman.com/trust/2022-trust-barometer; Manuel Castells, Rupture: The Crisis of Liberal Democracy (Cambridge, UK; Medford, MA: Polity Press, 2018).

4. Stewart Patrick, "Rules of Order: Assessing the State of Global Governance" (Carnegie Endowment for Peace, 12 Septemba, 2023), https://carnegieendowment.org/2023/09/12/rules-of-order-assessing-state-of-global-governance-pub-90517.

na maadili inayoyawakilisha yako hatarini... tumejikita katika hali ya kutofanya kazi kwa kiwango kikubwa duniani"[5]. Hitilafu hii inaonekana si tu kwa kushindwa kuwawajibisha mataifa yenye nguvu, bali pia kwa kushindwa kudhibiti mamlaka yanayotekelezwa na makampuni binafsi ya kiteknolojia ya kimataifa ambayo yanazidi kuwa na ushawishi mkubwa[6]. Matokeo yake ni kwamba changamoto kama mabadiliko ya tabianchi na uhamaji wa kulazimishwa, pamoja na usimamizi wa mifumo yetu ya kimataifa ya taarifa, zimekuwa vigumu sana kukabiliana nazo.

- **Mabadiliko makubwa ya jiopolitiki:** Mvutano kati ya Marekani na China—mataifa yenye uchumi mkubwa zaidi na viongozi katika ubunifu wa kiteknolojia—ni miongoni mwa mabadiliko makuu tunayoshuhudia katika safu ya utawala wa dunia. Mtandao wa intaneti uliingia kwa kasi katika ulingo wa kimataifa wakati wa enzi ya dunia yenye mhimili mmoja katika miaka ya 1990, na tangu wakati huo, kiwango chake cha kupokelewa duniani kimeendelea kuongezeka kwa kasi kubwa. Kwa hivyo, ni vigumu kwa wengi wetu kutenganisha matarajio yetu juu ya teknolojia hii na misingi ya kiliberali pamoja na simulizi la "mwisho wa historia" ambamo ilikua. Wakati mwaka 1994, Makamu wa Rais wa Marekani Al Gore alikuwa akiuelezea mtandao kama "barabara kuu ya mawasiliano ambayo watu wote wataisafiri"[7], ifikapo mwaka 2020, Waziri wa Mambo ya Nje wa zamani Mike Pompeo alikuwa akitoa wito kwa nchi kujiunga na Mtandao Safi, ambao ungewatenga wapinzani wa Marekani[8]. Mchanganyiko wa utegemezi unaoongezeka kwa teknolojia za taarifa, hatua ya Marekani kuachana na biashara huria na (neo)liberalism[9], pamoja na mchakato unaoendelea kuelekea dunia ya mihimili miwili au mingi, utaathiri kwa kiasi kikubwa jinsi tunavyopata teknolojia, kushiriki taarifa, na kwa upana zaidi, namna tunavyoshiriki katika majukwaa ya utawala wa dunia na uchumi wake. Kwa hivyo, kuna mwelekeo mitatu inayopaswa kupewa kipaumbele maalum na wadau wanaofanya kazi katika masuala ya haki za kidijitali na ustahimilivu wa kidijitali.

5. António Guterres, "Hotuba ya Katibu Mkuu kwa Baraza Kuu" (Umoja wa Mataifa, 20 Septemba 2022), https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2022-09-20/secretary-generals-address-the-general-assembly.

6. Katika baadhi ya matukio, taasisi hizi hata zimekuwa zikikuza nafasi ya sekta binafsi katika mijadala ya kimataifa na mazungumzo ya kidiplomasia, jambo ambalo linapunguza kwa kiasi kikubwa nafasi ya mataifa na mashirika ya kiraia.

7. Al Gore, "VP Remarks at the International Telecommunications Union," 1994, https://web.archive.org/web/20010528184855/https://clinton1.nara.gov/White_House/EOP/OVP/html/telunion.html.

8. US Department of State, "The Clean Network," United States Department of State (blog), Agosti 2020, https://2017-2021.state.gov/the-clean-network/.

9. This is meant to be a description of a context in which there will be a weakened rhetoric for free flow in general: Free flow of goods, free flow of money, free flow of people, free flow of information. For more background on this change, see Matthew Duss and Ganesh Sitaraman, "The Era of Neoliberal U.S. Foreign Policy Is Over," Foreign Policy (blog), December 27, 2023, https://foreignpolicy.com/2023/05/18/neoliberal-foreign-policy-biden-sullivan/; Gary Gerstle, The Rise and Fall of the Neoliberal Order: America and the World in the Free Market Era, 1st ed. (Oxford University Press, 2022), https://doi.org/10.1093/oso/9780197519646.001.0001.

C. MIELEKEO

KUCHIPUKA KWA MIUNGANO MIPYA YA KIBIASHARA NA ATHARI ZAKE KWA UTAWALA WA DUNIA

Wakati nchi nyingi za Kusini zinauza malighafi muhimu kwa kiwango kikubwa, nyingi kati yao huagiza teknolojia zinazohitajika kushiriki katika mazingira ya kidijitali. Kama inavyoonyeshwa kwenye Mchoro wa 1 hapa chini, mahusiano mengi ya kikoloni na ya baada ya ukoloni kati ya Kaskazini na Kusini bado yanaendelea kuwepo. Ni nchi chache tu ambazo jirani yao ndiye mshirika wao mkuu wa kibiashara, huku bara la Ulaya likibakia kuwa mshirika mkuu wa biashara kwa nchi nyingi za Afrika, na Marekani ikiendelea kuwa na ushawishi mkubwa katika Amerika ya Kati na kaskazini mwa Amerika ya Kusini[10].

- **Kuchipuka kwa BRICS:** Nchi za BRICS (Brazil, Urusi, India, China na Afrika Kusini) zinazidi kuwa muhimu katika ngazi ya kimataifa. Ingawa washirika wadogo kama Brazil na Afrika Kusini wanaonyesha ushawishi wao wa kikanda, China imekuwa mshirika mkuu wa kibiashara kwa nchi nyingi za Kusini mwa Dunia, ikiwa chanzo kikuu cha uagizaji kwa nchi nyingi za Amerika Kusini na Asia. Zaidi ya hayo, kupanuka kwa BRICS kujumuisha nchi muhimu zinazouza nishati kama Saudi Arabia, Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE), na Iran (pamoja na Misri na Ethiopia) kunaweza kuongeza ushawishi wa wanachama wa BRICS katika eneo la MENA[11], uwezo wao wa kuunda upya mifumo ya biashara ya kimataifa kwa upana zaidi[12], na kupunguza utegemezi wa dola ya Marekani katika biashara hiyo ya kimataifa[13]. Maendeleo haya yana uwezo wa kuyumbisha mizani ya kibiashara ya kimataifa, na athari zake zinaweza kugusa mifumo ya kisheria na kisiasa ya nchi wanachama wa BRICS na zile zilizo karibu nazo, zikiwemo kampuni zinazotoa teknolojia, jambo linaloweza kuleta changamoto na fursa mpya kwa uendelezaji wa haki za binadamu.

---

10. To see how the main trading partners evolved over the past decades, see https://twitter.com/sundellviz/status/1488596964208001026.

11. Alkesh Sharma, "Saudi Arabia and China Sign Deals Worth $25bn to Boost Economic Ties," The National, December 12, 2023, https://www.thenationalnews.com/business/economy/2023/12/12/saudi-arabia-and-china-sign-deals-worth-25bn-to-boost-economic-ties/.

12. Sumayya Ismail, "'A Wall of BRICS': The Significance of Adding Six New Members to the Bloc," Al Jazeera, August 24, 2023, https://www.aljazeera.com/news/2023/8/24/analysis-wall-of-brics-the-significance-of-adding-six-new-members; Julian Borger, "Brics to More than Double with Admission of Six New Countries," The Guardian, August 24, 2023, sec. Business, https://www.theguardian.com/business/2023/aug/24/five-brics-nations-announce-admission-of-six-new-countries-to-bloc.

13. Rachel Savage and Rachel Savage, "What Is a BRICS Currency and Is the U.S. Dollar in Trouble?," Reuters, August 24, 2023, sec. Currencies, https://www.reuters.com/markets/currencies/what-is-brics-currency-could-one-be-adopted-2023-08-23/; Robert Greene, "The Difficult Realities of the BRICS' Dedollarization Efforts—and the Renminbi's Role," Carnegie Endowment for International Peace (blog), December 5, 2023, https://carnegieendowment.org/2023/12/05/difficult-realities-of-brics-dedollarization-efforts-and-renminbi-s-role-pub-91173.

Mchoro 1: Chanzo namba moja cha uagizaji na usafirishaji wa bidhaa kwa nchi mbalimbali duniani (2022)[14]

UINGIZAJI KUTOKA

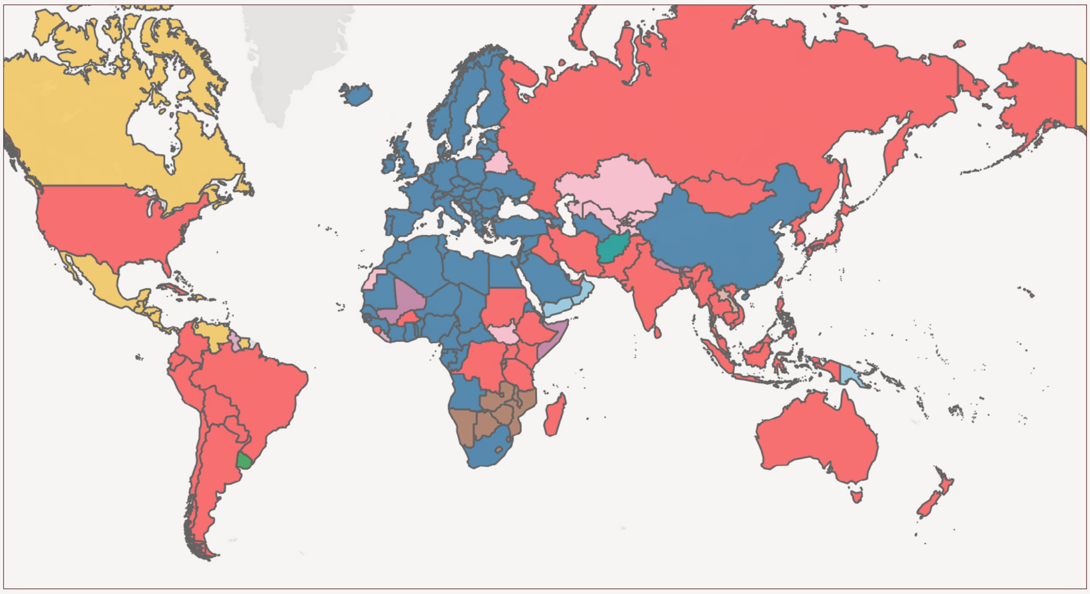

USAFIRISHAJI KWENDA

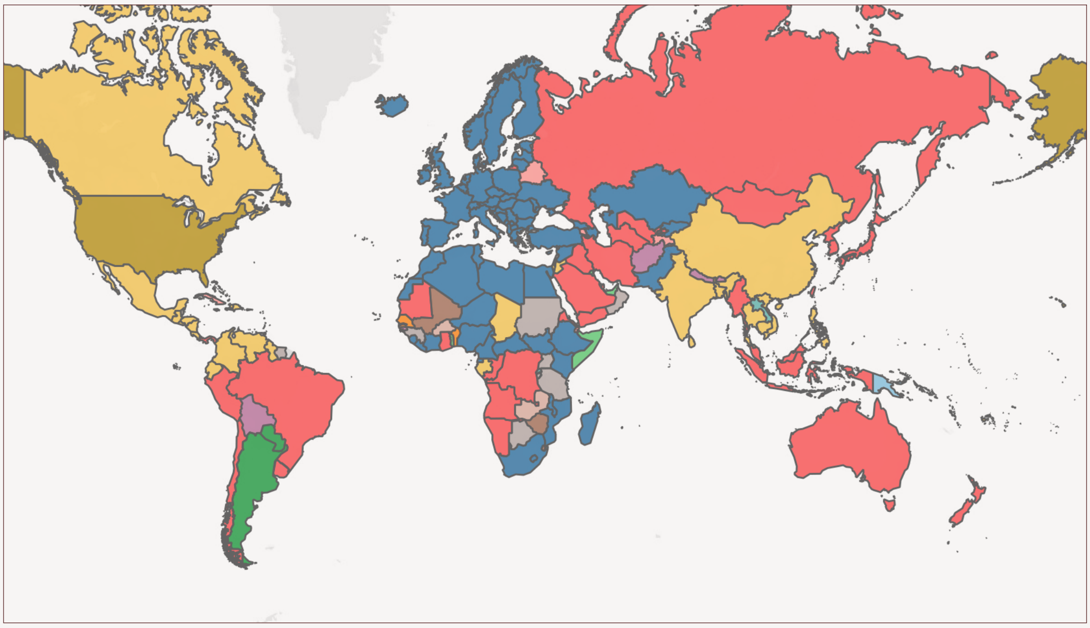

Soko Kuu la Usafirishaji/ Uagizaji Bidhaa

- Brazili
- Urusi
- India
- China
- Afrika Kusini
- Umoja wa Ulaya
- Marekani

---

14. Chanzo: Imetayarishwa na mwandishi kwa kutumia takwimu kutoka Shirika la Biashara Duniani Toleo la mwingiliano linapatikana hapa. Tanbihi: Mnamo Februari 2024, ilitangazwa kuwa Marekani sasa ina Mexico kama chanzo chake kikuu cha uagizaji bidhaa. https://www.npr.org/2024/02/08/1229965009/mexico-has-overtaken-china-as-the-leading-source-of-goods-imported-to-the-u-s.

- **Kutengana Kwa Marekani Na China Na Miale Yake Kwa Ustahimilivu Wa Kidijitali:** Ingawa Marekani na China zimeunda mtandao uliofungamana wa uzalishaji wa viwandani katika miongo iliyopita[15], wanasiasa wa Marekani wanaongeza shinikizo kwa kampuni na nchi nyingine kujitenga na China. Katika eneo la teknolojia za kidijitali, hili lilionekana kupitia mpango wa Clean Network ulioendelezwa na Waziri wa Mambo ya Nje wa zamani Mike Pompeo wakati wa utawala wa Trump[16], na baadaye kuingizwa rasmi katika sera za serikali chini ya utawala wa Biden kupitia Chips Act[17] na sera za friendshoring zinazopigiwa debe na Waziri wa Hazina Janet Yellen[18], zilizofuata mlolongo wa vikwazo dhidi ya kampuni kuu za China kama Huawei[19]. Kwa hivyo, Marekani imekuwa ikizishinikiza waziwazi serikali mbalimbali kuukataa Huawei barani Ulaya, Amerika ya Kusini[20], Afrika na maeneo mengine[21], huku Marekani ikiwekeza katika kuunda miundombinu mbadala ya 5G[22] ili kufidia pengo.

Mwelekeo huu unaweza kusababisha vikwazo katika upatikanaji wa watoa huduma mbadala wa teknolojia (na kufungua mianya kwa mifumo ya biashara ya unyonyaji zaidi), lakini pia unaweza kupelekea uhamishaji mkubwa wa teknolojia kutoka katika vituo vya nguvu huku vikishindana kwa ushawishi katika nchi za Kusini. Kuimarisha uwezo wa majadiliano wa nchi ndogo na za kati kwa kuratibu mikakati ya pamoja ya mazungumzo kutakuwa muhimu ili kusukuma mbele ajenda za kitaifa na kikanda.

---

15. Richard Baldwin, Rebecca Freeman, na Angelos Theodorakopoulos, "Hidden Exposure: Measuring U.S. Supply Chain Reliance" (Brookings Institute, September 2023), https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2023/09/2_Baldwin-et-al_unembargoed.pdf; Anshu Siripurapu na Noah Berman, "The Contentious U.S.-China Trade Relationship," Baraza la Mahusiano ya Kigeni (blogu), Septemba 26, 2023, https://www.cfr.org/backgrounder/contentious-us-china-trade-relationship.

16. Wizara ya Mambo ya Nje ya Marekani, "The Clean Network."

17. White House, "FACT SHEET: CHIPS and Science Act," The White House (blog), Agosti 9, 2022, https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/08/09/fact-sheet-chips-and-science-act-will-lower-costs-create-jobs-strengthen-supply-chains-and-counter-china/.

18. Janet Yellen, "Remarks by Secretary of the Treasury Janet L. Yellen at Microsoft in New Delhi, India" (US Department of the Treasury, Novemba 11, 2022), https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1096.

19. Ana Swanson, "U.S. Delivers Another Blow to Huawei With New Tech Restrictions," The New York Times, Mei 15, 2020, sec. Business, https://www.nytimes.com/2020/05/15/business/economy/commerce-department-huawei.html.

20. Andres Schipani, Jude Webber, and Benedict Mander, "Latin America Resists US Pressure to Exclude Huawei," FT.Com, 2019, https://search.proquest.com/docview/2237413242?pq-origsite=primo.

21. Mathieu Pollet and John Hendel, "The West Is on a World Tour against Huawei," POLITICO, Novemba 28, 2023, https://www.politico.eu/article/west-world-tour-huawei-china-telecom/.

22. Ina Fried, "U.S. to Spend $1.5 Billion to Jumpstart Alternatives to Huawei," Axios, Desemba 7, 2022, https://www.axios.com/2022/12/07/huawei-alternatives-5g-cellural-equipment-oran.

1. DENI LA UMMA LINAPUNGUZA NGUVU YA MAJADILIANO

Kipengele muhimu kinachoathiri nguvu ya majadiliano ni uwezo wa mhusika kusubiri hadi masharti yanayofaa yajitokeze. Nchi ikiwa na uwezo wa kukopa, haihitaji kutegemea biashara kupata sarafu ngumu za kuagiza teknolojia na bidhaa nyingine ambazo haziwezi kuzalishwa ndani ya nchi. Hata hivyo, changamoto kubwa kwa nchi nyingi katika suala hili ni viwango vya juu vya deni la umma.

- **Viwango vya deni vinaendelea kuwa juu kulinganisha na Pato la Taifa (GDP):** Njia mojawapo ya kupima uhimilivu wa deni ni kulinganisha na Pato la Taifa (GDP), ambalo hupima thamani ya soko ya bidhaa na huduma zote zinazozalishwa nchini kwa kipindi fulani, mara nyingi mwaka mmoja[23]. Deni la umma duniani limeongezeka mara tatu tangu miaka ya 1970, na kufikia mwisho wa mwaka 2022 lilikuwa limefikia 92% ya GDP[24].

Mchoro wa 2: Deni kama asilimia ya Pato la Taifa (2023 au makadirio ya hivi karibuni)[25]

Deni kwa Pato la Taifa

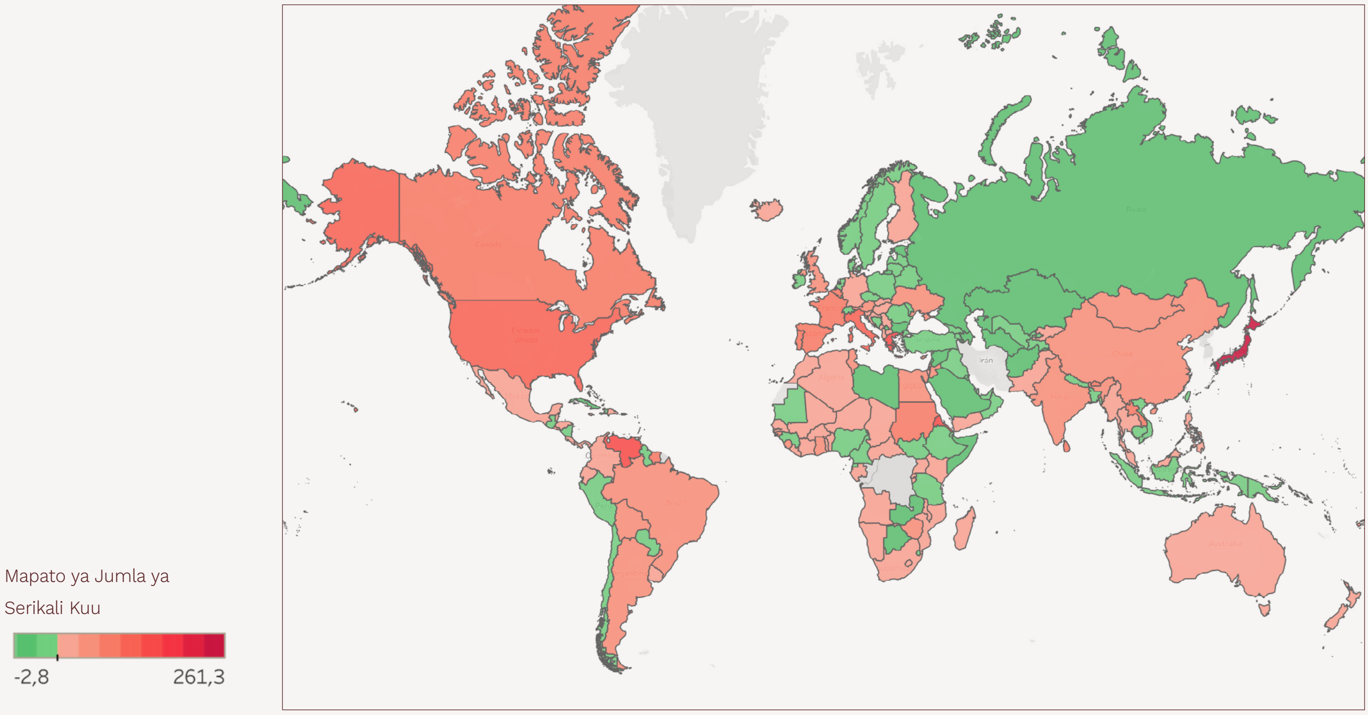

23. Kuna mambo ya kati muhimu yanayoathiri uwezo wa nchi kuchukua deni zaidi, ambayo kwa msingi wake hufafanuliwa na kiwango cha imani ambacho wadau wengine wanaweza kuwa nacho kuhusu uwezo wa nchi hiyo kulilipa deni hilo, au jukumu la kimkakati ambalo uhimilivu wa mpango wa kiuchumi unaweza kuwa nalo kwa nchi nyingine. Uchambuzi wa kina zaidi wa uhimilivu wa deni huangazia mwingiliano wa muda mrefu kati ya viwango vya deni kwa Pato la Taifa (GDP), mapato na matumizi ya serikali, na mizania ya biashara ya nje. Uchambuzi zaidi wa kina unapatikana kupitia sehemu ya marejeleo: IMF, "Global Debt Monitor," 2022, https://www.imf.org/-/media/Files/Conferences/2022/12/2022-12-12-global-debt-monitor.ashx; Neil R. Mehrotra and Dmitriy Sergeyev, "Debt Sustainability in a Low Interest Rate World," Journal of Monetary Economics, The Real Interest Rate and the MarginalProduct of Capital in the XXIst Century Oktoba 15–16, 2020, 124 (Novemba 1, 2021): S1–18, https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2021.09.001; Nouriel Roubini, "Debt Sustainability: How to Assess Whether a Country Is Insolvent" (NYU Stern School of Business, 2001).

24. IMF, "Global Debt Is Returning to Its Rising Trend," IMF, Septemba 13, 2023, https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/09/13/global-debt-is-returning-to-its-rising-trend.

25. Chanzo: Kimeandaliwa na mwandishi kwa kutumia data kutoka CIA Factbook. Data inaonyesha makadirio ya hivi karibuni zaidi, mara nyingi kutoka mwaka wa 2023. Toleo shirikishi linapatikana kwa kubofya kwenye ramani.

Kama inavyoonyeshwa na mchoro wa 2 (hapo juu), nchi nyingi zimevuka kiwango cha 50% (kwa rangi nyekundu), huku nchi kama India, Brazil, Argentina, Venezuela, Zimbabwe, Misri na nyingine nyingi zikiwa na deni la umma lililovuka 80% ya GDP yao. Kama itakavyofafanuliwa katika sehemu inayofuata, mbali na kupunguza uwezo wao wa kujadiliana katika masoko ya kimataifa na hivyo kupunguza fursa ya kupata teknolojia kwa haki viwango vya juu vya deni la umma vinaweza kuongeza migogoro ya kijamii na kiuchumi ndani ya nchi.

2. SIASA ZA NDANI KATIKA MUKTADHA WA UHABA: KUONGEZEKA KWA DHAIFU NA MATUMIZI MABAYA

Wakati benki kuu za mataifa zinatekeleza ongezeko kubwa la viwango vya riba ili kukabiliana na mfumuko wa bei, nchi za pembezoni zinashuhudia kupungua kwa uwekezaji wa nje na kuondoka kwa sarafu ngumu kutoka katika nchi zao kuelekea kwenye hati fungani za Hazina ya Marekani na mali nyingine zinazochukuliwa kuwa salama zaidi kwa uwekezaji, kwa kuwa mapato yake yanakuwa yanazidi kuvutia[26].

Matokeo ya mchanganyiko huu wa ukosefu wa upatikanaji wa mikopo na upungufu wa uwekezaji wa kigeni, ni kwamba nchi zilizozama kwenye madeni hukimbilia sera kali za kubana matumizi, ambazo hujumuisha kupunguza matumizi ya umma mara nyingi huacha idadi kubwa ya watu bila huduma muhimu kama vile chakula, elimu, huduma za afya, pensheni, dawa, na mengine mengi[27]. Utafiti wa mwaka 2022 ulikadiria kuwa ndani ya miezi 12, asilimia 85 ya watu duniani wanaoishi katika nchi 143 wangekuwa wakiishi chini ya hatua za kubana matumizi[28].

Kwa sababu ya sera za kubana matumizi, ukosefu wa usawa huongezeka na sehemu kubwa ya wananchi huachwa wakihisi kutoweza kushiriki kikamilifu au kwa haki katika maisha ya umma, hali inayochochea kutokuamini serikali[29], maandamano[30], na katika baadhi ya matukio, ukandamizaji, huku viongozi wa kisiasa wakijaribu kuimarisha mamlaka yao katika mazingira yaliyogawanyika kwa kudhoofisha uwezo wa wakosoaji kujieleza. Kama inavyoonyeshwa kwenye ramani hapa chini (Mchoro 3), udhaifu wa taasisi katika sehemu kubwa ya nchi za walio wengi duniani tayari uko katika viwango vya juu sana, jambo linalomaanisha kuwa uwezo wa serikali kushughulikia changamoto zilizobainishwa katika muhtasari huu tayari ni mdogo.

26. Anna Cooban, “Why You Should Care about the Global Rout in Government Bonds | CNN Business,” CNN, October 4, 2023, https://www.cnn.com/2023/10/04/business/global-bond-market-sell-off-explainer/index.html; Tobias Adrian, “Higher-for-Longer Interest Rate Environment Is Squeezing More Borrowers,” IMF (blog), Oktoba 10, 2023, https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/10/10/higher-for-longer-interest-rate-environment-is-squeezing-more-borrowers.

27. Oxfam, “The 2022 Commitment to Reducing Inequality (CRI) Index,” Oxfam International, Oktoba 19, 2022, https://www.oxfam.org/en/research/2022-commitment-reducing-inequality-cri-index.

28. Matti Kohonen and Isabel Ortiz, “Austerity: A Raging Storm for the Developing World That Can Be Avoided,” Inter Press Service, Oktoba 24, 2022, sec. Economy & Trade, https://www.ipsnews.net/2022/10/austerity-raging-storm-developing-world-can-avoided/.

29. Edelman, “2022 Edelman Trust Barometer”.

30. Abubakr Al-Shamahi, “How Economic Hardship Fuelled the Arab Spring 10 Years Ago,” Al Jazeera, 2022, https://www.aljazeera.com/news/2020/12/17/bread-and-gas-economic-boost-needed-after-arab-spring.

Mchoro wa 3: Kiashiria cha Nchi Zenye Udhaifu wa Taasisi[31]

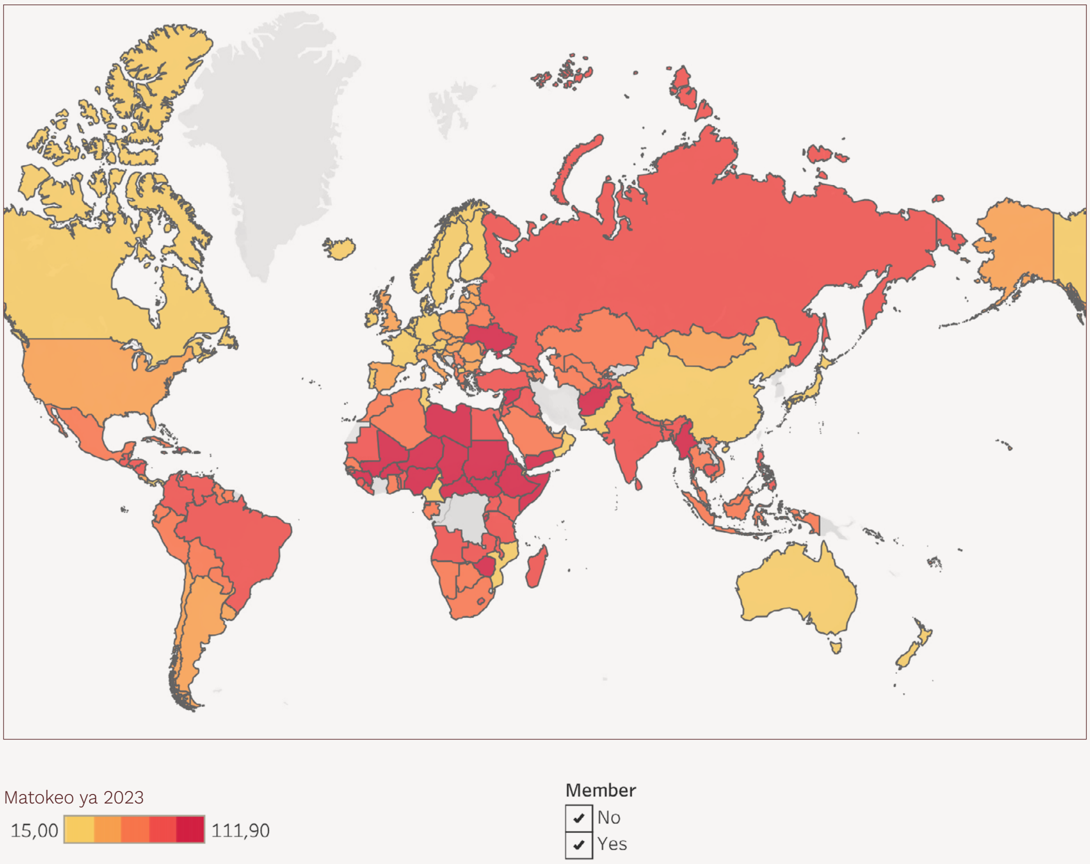

31. Chanzo: Imetayarishwa na mwandishi kwa kutumia data kutoka Fragile States Index, inayofadhiliwa na kituo cha tafakuri cha Marekani, Fund for Peace. Toleo la mwingiliano linapatikana kwa kubofya ramani.

Kama ilivyoainishwa na Shirika la Fund for Peace, nchi za kipato cha kati zinaonyesha mifumo inayofanana na ile ya baada ya mzozo wa kifedha wa mwaka 2008, huku bei za chakula zikipanda katika kipindi cha miaka minne iliyopita, zaidi ya watu milioni 250 katika nchi 58 wakikumbwa na uhaba mkubwa wa chakula mwaka 2022, na zaidi ya nchi 90 zikishuhudia maandamano kuhusu mafuta[32]. Zaidi ya kulemea mashirika yasiyo ya kiserikali kwa changamoto za kiutawala, kibinafsi, na kitaaluma, mvutano huu unaweza kusababisha ongezeko la matumizi mabaya ya teknolojia za kidijitali na serikali ili kukandamiza haki za msingi za binadamu, kama vile uhuru wa kujieleza na wa kukusanyika.

Kwa mfano:

- **Kuongezeka kwa idadi ya vizuizi vya mtandao:** Mnamo mwaka 2022, tulishuhudia rekodi ya mataifa 35 yaliyotekeleza vizuizi vya mtandao, na jumla ya vizuizi kufikia 187[33].

- **Udukuzi na ufuatiliaji uliosambaa:** Pia tunaona matumizi ya mbinu za ufuatiliaji zinazotumia upatikanaji mpana wa vifaa vya mkononi ili kufikia maeneo ya faragha kabisa. Mnamo mwaka 2021, nyaraka zilizovuja zilionyesha kuwa simu za watu wapatao 50,000 zilikuwa kwenye rada ya mteja mmoja wa kampuni ya programu ya ujasusi ya NSO Group[34]. Mwelekeo huu pia umetajwa katika moduli kuhusu uanaharakati, ikieleza udhaifu wa baadhi ya zana za msingi ambazo sasa ni muhimu kwa kuandaa harakati na kampeni za mabadiliko.

Mchanganyiko wa hali hizi na mitazamo hii unaonyesha uwezekano wa aina mbalimbali za mustakabali ambazo mashirika ya kiraia yanayopigania haki za kidijitali na uimara wa kidijitali yanapaswa kuzingatia wanapopanga kazi yao kwa miaka ijayo.

---

32. Fund for Peace, "Fragile States Index 2023," 2023, https://fragilestatesindex.org/wp-content/uploads/2023/06/FSI-2023-Report_final.pdf.

33. Zach Rosson et al., "Internet Shutdowns in 2022: The #KeepItOn Report," Access Now (blog), 28 Februari 2023, https://www.accessnow.org/internet-shutdowns-2022/.

34. Stephanie Kirchgaessner et al., "Revealed: Leak Uncovers Global Abuse of Cyber-Surveillance Weapon," The Guardian, 18 Julai 2021, sec. Habari za dunia, https://www.theguardian.com/world/2021/jul/18/revealed-leak-uncovers-global-abuse-of-cyber-surveillance-weapon-nso-group-pegasus.

D. MATARAJIO YA BAADAYE

Mwelekeo mkuu uliowasilishwa katika moduli hii ni mabadiliko katika utawala wa kimataifa, ambayo yanaweza kusababisha harakati kuelekea:

- **Dunia yenye nguvu nyingi (multipolar):** Marekani inajiondoa kwenye msimamo wa kibepari (ikiwa na msukumo mdogo wa kuunga mkono uhuru wa usafirishaji wa bidhaa, pesa, watu na data), huku China (ikiwa na mtazamo wa kisiasa na kiuchumi unaoongozwa zaidi na serikali) ikizidi kupata ushawishi katika ulingo wa kimataifa kwa kufanya makubaliano na viongozi wa kikanda, kama kupitia muungano wa BRICS, na kuongeza ushawishi wake katika taasisi kama Umoja wa Mataifa[35]. Kutokana na hali hiyo, huenda dunia ikaelekea kuwa ya nguvu nyingi zenye tofauti kubwa katika sera na mazingira ya habari yaliyo na utofauti zaidi hata kama migogoro ya mtandaoni itaongezeka.

- **A Ulimwengu wa Ncha Mbili:** Iwapo juhudi za BRICS[36] na nyinginezo zilizopo[37] (au zijazo) za kubadilisha namna utawala wa kimataifa unavyofanya kazi zitashindwa, dunia inaweza kuelekea katika hali ya kuwa na ncha mbili, ambapo China na Marekani zitadhibiti kwa ukaribu taarifa na teknolojia zinazozunguka ndani ya maeneo yao ya ushawishi. Katika hali hiyo, mataifa ya pembezoni yanaweza kuwa maeneo ya majaribio ya teknolojia, silaha za mtandaoni na mbinu nyingine za kuathiri ajenda za kisiasa katika baadhi ya nchi.

- **Unipolar Ulimwengu wa Ncha Moja:** Vinginevyo, tunaweza kuendelea au kuimarisha zaidi hali ya dunia yenye ncha moja. Hii inaweza kupunguza migogoro, lakini pia inaweza kupunguza uhuru katika mataifa ya pembezoni na kusababisha ufanano mkubwa zaidi wa teknolojia na taarifa.

- **More Ulimwengu usio na utawala wa kutosha:** Hatimaye, tunaweza kufikiria hali ambapo changamoto za kuongoza dunia inayozidi kuwa na muunganiko mkubwa zinashinda hata uwezekano wa kuwa na ulimwengu wa ncha moja. Hii inaweza kusababisha mifumo na mabaraza yaliyopo ya utawala wa kimataifa kuporomoka, na hivyo kuwa na utofauti mkubwa wa sera, kupungua kwa uwezo wa kutekeleza sheria kimataifa, na kuongezeka kwa migogoro ya mtandaoni baina ya na ndani ya kanda mbalimbali.

---

35. Jeffrey Feltman, "China's Expanding Influence at the United Nations — and How the United States Should React" (Brookings Institute, 2020), https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/09/FP_20200914_china_united_nations_feltman.pdf.

36. Niall Duggan et al., "Introduction: 'The BRICS, Global Governance, and Challenges for South–South Cooperation in a Post-Western World,'" International Political Science Review 43, no. 4 (1 Septemba, 2022): 469–80, https://doi.org/10.1177/01925121211052211.

37. David Adler, "The West v Russia: Why the Global South Isn't Taking Sides," The Guardian, March 28, 2022, sec. Opinion, https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/mar/10/russia-ukraine-west-global-south-sanctions-war; Marco A. Vieira, "Understanding Resilience in International Relations: The Non-Aligned Movement and Ontological Security," International Studies Review 18, no. 2 (2016): 290–311, https://www.jstor.org/stable/24758593.

Swali muhimu kwa muktadha wa ustahimilivu wa kidijitali ni jinsi mchakato wa kutunga kanuni za kimataifa unaosimamia mfumo wa sasa wa taarifa duniani utakavyobadilika katika muongo ujao.

Mwelekeo huu unaweza kuchorwa kama ifuatavyo.

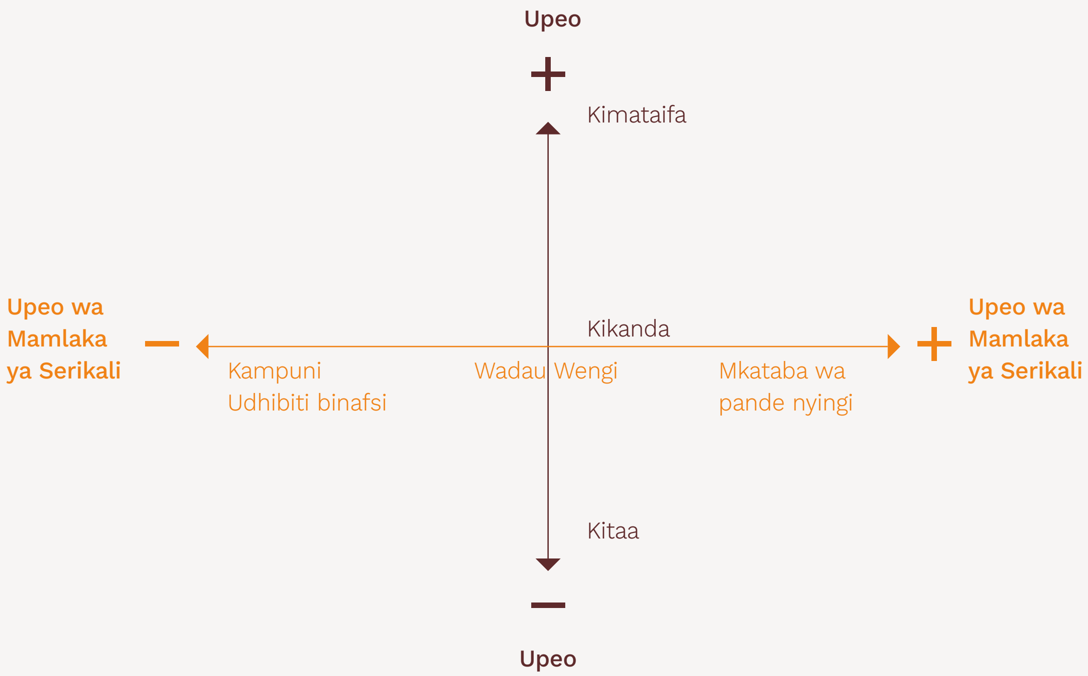

Zoezi lenye manufaa kwa wasomaji na timu zao linaweza kuwa kujadili mahali tulipo kwenye ramani iliyopendekezwa kwa sasa, ni wapi mitazamo ya sasa inaweza kutupeleka katika kipindi cha miaka kumi ijayo, na athari gani mabadiliko hayo yatakuwa nayo:

1. *Je, itakuwa na athari gani kwa teknolojia na jamii kwa ujumla?*

2. *Ni aina gani za shughuli ambazo sekta inapaswa kuanza kuzifanyia kazi sasa ili kuendeleza hali ambayo inafaa zaidi kulinda haki za kidijitali na haki za binadamu kwa ujumla?*

3. *Mikakati, tamko la dhamira, na ustahimilivu wa jumla wa taasisi utaathiriwaje na mabadiliko hayo?*

IV.
MIELEKEO YA TEKNOLOJIA

A. UCHANGANUZI

- **Madaraka yanazidi kukusanywa mikononi mwa kampuni chache tu:** Mchakato huu wa kuunganishwa unaweza kuzidi kupunguza uwezo wa wanaharakati, serikali, na mifumo ya utawala ya kimataifa kufuatilia kikamilifu na kuhakikisha kuwa teknolojia zinaheshimu haki za binadamu na kuendeleza maslahi ya umma.

- **Sheria za kupinga ukiritimba katika nchi kuu za teknolojia zinatoa tumaini la mabadiliko:** Uchunguzi kadhaa unaoendelea Marekani, China, na kwingineko unatoa mwanga wa matumaini, na unaweza kubadilisha kabisa taswira ya wachezaji wakuu wa teknolojia.

- **Sera za kuweka data ndani ya mipaka ya nchi huenda zikawa za kawaida:** Serikali zinazojali faragha, mamlaka ya kitaifa, na ukosefu wa mifumo ya kuwawajibisha kampuni za kigeni zinaanza kulazimisha kampuni kubwa za kimataifa kuhifadhi vituo vya data na mali nyingine ndani ya mipaka yao.

B. MUKTADHA

Teknolojia mbalimbali zimevutia umakini mkubwa wa umma, ikiwa ni pamoja na akili bandia (AI), hali halisi pepe (VR), blockchain, kompyuta za kwanta, na huduma za intaneti kupitia satelaiti, miongoni mwa nyingine. Badala ya kujaribu kufafanua utafiti mpana uliopo kuhusu mizunguko ya matumaini na kuvunjika moyo kuhusu teknolojia mpya, sehemu hii itajikita zaidi katika suala kuu la madaraka[38], ambalo linajitokeza katika kila teknolojia mpya kwa kuonyesha ni nani atakuwa na nafasi ya kuielekeza na kufaidika nayo.

Mitandao ya kijamii kama mfano wa unyakuzi wa mamlaka ya kampuni: Ili kueleza jinsi mtoa huduma ya teknolojia anavyoweza kutumia na kuongeza mamlaka yake katika uwanja wa taarifa, hebu tuchunguze mitandao ya kijamii. Hizi ni majukwaa ambayo wengi wetu tumekuwa tukitumia kila siku kwa zaidi ya muongo mmoja, na yaliyokuwa na mabadiliko makubwa kiasi cha kuitwa “mtandao wa kijamii wa kizazi cha pili” (web 2.0). Ingawa kampuni hizi za mitandao ya kijamii zimehifadhi (kwa kiasi kikubwa) majina yao ya awali, vipengele na tabia za majukwaa haya zimebadilika sana kwa miaka kadhaa, na hivyo kuwawezesha wasimamizi wake kutumia madaraka makubwa zaidi katika uwanja wetu wa taarifa, wakielekeza uwezo wetu wa kujieleza na kupata maarifa kwa kiwango ambacho hakijawahi kushuhudiwa katika historia. Mabadiliko haya, kwa ujumla, yanaonyesha unyakuzi wa mamlaka wa kiwango kikubwa.

38. Gartner, “4 Exciting New Trends in the Gartner Emerging Technologies Hype Cycle,” Gartner (blog), 23 Agosti 2023, https://www.gartner.com/en/articles/what-s-new-in-the-2023-gartner-hype-cycle-for-emerging-technologies.

Jedwali 1. Ukuaji wa mamlaka yanayotekelezwa na kampuni za mitandao ya kijamii juu ya uwanja wetu wa taarifa

HATUA	VIPENGELE MUHIMU VYA JUKWAA	UPEO WA UAMUZI WA WASIMAMIZI	ATHARI ZA HIARI YA MAJUKWAA	NGUVU INAYOTUMIWA NA MAJUKWAA
2004 – 2006	Orodha ya mawasiliano yenye wasifu. **Kuchapisha maudhui kwenye wavuti kumerahisishwa.** “Democratization” of blogs.	**Imepunguzwa:** Wanaondoa maudhui na profaili zinazokiuka masharti na vigezo.	**Chini:** Watumiaji wachache ambao –kwa wastani– hutumia muda mchache mtandaoni.	**Chini**
2006 – 2009	Maudhui ambayo kila mtumiaji huchapisha kwenye wasifu wake huzalisha nakala ambayo huwa wazi kwa mtandao wa mawasiliano katika **nafasi ya kati** ambapo maudhui hupangwa kwa mpangilio wa muda. Hii hupunguza hitaji la mtumiaji kusogeza kwa mikono kutafuta maudhui.	**Imepunguzwa:** Huwa wanaondoa maudhui na wasifu vinavyokiuka masharti na vigezo vya huduma.	**Chini:** Watumiaji chini ya bilioni 1, ambao –kwa wastani– hutumia muda mchache mtandaoni.	**Chini**
2009 – 2017	Mpangilio wa kuchapisha kwa kufuata wakati katika nafasi ya pamoja unazidi kubadilishwa polepole na uchujaji wa maudhui wa **kialgorithimu unaofuata** vigezo vya siri (Facebook mwaka 2009; Instagram na Twitter mwaka 2016).	**Kati:** Maudhui hupangwa upya kulingana na algorithms za siri. Utafiti unaonyesha kuwa watumiaji wengi hawakuwa na ufahamu kuhusu mchakato wa uchujaji wa maudhui.	**Kati:** Idadi ya watumiaji duniani hufikia bilioni 2.46 mwaka 2017. Kwa wastani, watumiaji hutumia dakika 128 kwa siku kwenye mitandao ya kijamii.	**Kati**
2017 – 2020	Ufunuo wa taratibu kwa maudhui ambayo hayajaandikwa wala kushirikiwa na watu ambao mtumiaji ameamua kuwafuata: Inatosha mtu yeyote awe amerejea au kupenda maudhui hayo (kama “like” ya Twitter au Facebook, badala ya Share au Retweet).Mfumo wa “Hadithi” wa Snapchat unapanuka: **majukwaa yanahamisha kiotomatiki mtumiaji kwenda kwenye hadithi inayofuata baada ya sekunde chache zilizowekwa.**	**Upana:** Algoritimu zinapata uhuru wa kufanya maamuzi, zikifanya kazi katika ulimwengu mpana zaidi wa maudhui. Hii inasababisha kuongezeka kwa nafasi inayodhibitiwa na upangaji wa kialgoritimu ndani ya jukwaa, na wasimamizi wanapata udhibiti juu ya kipengele cha muda.	**Juu:** Idadi ya watumiaji yafikia bilioni 2.9. Kwa wastani, kila mtumiaji hutumia dakika 145 kwa siku kwenye mitandao ya kijamii.	**Juu**
2020 – Today	**Watumiaji wanaonyeshwa maudhui yanayotolewa na mtumiaji yeyote wa jukwaa.** Kwa kukua kwa mtindo wa TikTok, uendelezaji wa moja kwa moja wa maudhui unapata nafasi zaidi.	**Pana sana:** Ulimwengu wa maudhui ambao algoriti huchagua kile cha kumuonyesha kila mtumiaji hauwekewi tena mipaka na mtandao wa watu ambao kila mtumiaji ameamua kuwafuata.	**Juu sana:** Idadi ya watumiaji inafikia bilioni 4.7 (2022). Kwa wastani, kila mtumiaji hutumia dakika 147 kwa siku kwenye mitandao ya kijamii.	**Juu Sana:**

Chanzo: Kimeandaliwa na mwandishi kwa kuzingatia vyanzo mbalimbali.

Maelezo haya kuhusu ongezeko la mamlaka yanayotekelezwa na kampuni za mitandao ya kijamii juu ya nyanja ya habari duniani ni mfano wa wazi sana wa mchakato mpana wa kuunganishwa kwa mamlaka katika mazingira ya kidijitali. Kwa upande mwingine, muunganiko huu wa mamlaka katika sekta ya makampuni ni sehemu ya mwelekeo mpana zaidi ambapo maamuzi mengi muhimu ambayo hapo awali yalikuwa chini ya viongozi waliowekwa madarakani kidemokrasia sasa yako mikononi mwa kundi dogo lisilowajibika la makampuni binafsi.

Ukuaji wa mamlaka ya makampuni yasiyozuiliwa: Mazingira ya kiteknolojia ya sasa yanazidi kuwa magumu kufahamika, huku ugumu mkubwa wa kiteknolojia ukiambatana na tafsiri kandamizi za sheria zilizopo za ulinzi wa mali miliki pamoja na matumizi ya kupita kiasi ya mikataba ya kutofichua taarifa (non-disclosure agreements). Muktadha huu unadhoofisha kwa kiasi kikubwa uwezo wa taasisi na mifumo yetu mingi ya sasa kutimiza lengo lake la kuhakikisha kwamba maendeleo ya kiuchumi na kiteknolojia yanatekelezwa kwa kuzingatia maslahi ya umma na haki za watu.

Mabadiliko haya yanaweza kuhitaji mashirika ya kiraia kufikiria upya mbinu zao za kushirikiana na mashirika ya serikali pamoja na makampuni. Hasa, hali hii inahitaji umakini zaidi kuhusu kiwango ambacho ufadhili kutoka kwa makampuni unaunda na kuathiri mjadala na ajenda ya haki za kidijitali katika miaka ijayo.

C. MIELEKEO

1. KUUNGANISHWA KWA NGAZI ZOTE ZA MIUNDO YA MTANDAO

Intaneti, barua pepe, na wavuti zilibuniwa kufanya kazi kwa kutumia itifaki ya wazi. Hii iliwezesha mfumo wa taarifa usio na kituo kimoja kuu kuibuka na kubaki imara na bunifu. Katika miongo iliyopita, ngazi kadhaa muhimu za mifumo hii zimekuwa zikijikumulisha zaidi na zaidi. Matokeo yake ni mazingira ambayo hayabuni mambo mapya kwa urahisi, yanayoweza kusababisha matatizo makubwa pindi yanaposhindwa, na yanayoweza kudhibitiwa kwa urahisi na wamiliki wa nguvu wa zamani na wapya, iwe ni makampuni makubwa ya kimataifa au serikali zinazolinda nafasi zao za udhibiti wa soko.

Mchoro 4 Mchoro wa usanifu wa mtandao (kulingana na Baran, 1962)

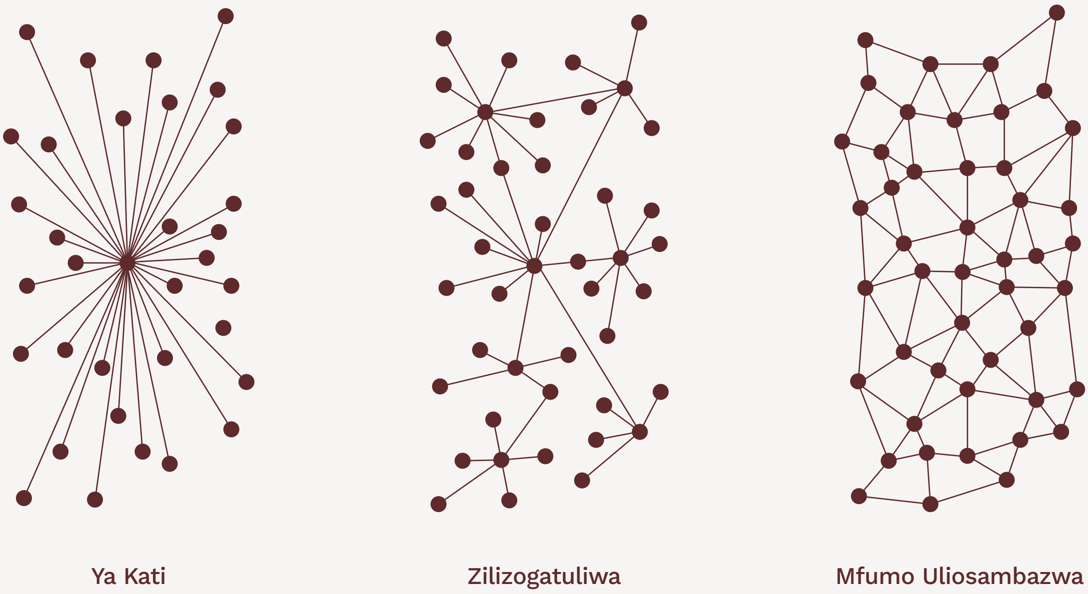

Kuunganishwa kwa Tabaka la Hifadhi na Usindikaji wa Data: Amazon, Microsoft, na Google kwa sasa wanadhibiti zaidi ya 65% ya soko la huduma za wingu (cloud computing)[39]. Idadi ya huduma zinazotegemea wingu inaendelea kuongezeka, na kuunganishwa kwa programu za akili bandia (AI) ambazo zinahitaji seti kubwa za data kwa ajili ya mafunzo na nguvu kubwa ya usindikaji kunaonekana kuendeleza mwelekeo huu zaidi. Mchakato huu unatufikisha tena kwenye hatua za awali za kompyuta, ambapo uwezo wa usindikaji ulikuwa mahali pamoja (kituo kikuu), na mtumiaji wa kawaida alitumia kifaa kisicho na uwezo mkubwa (terminal isiyo na akili). Pia, mwelekeo huu unazidisha ukosefu wa usawa wa kijiografia: Wakati asilimia 43 tu ya trafiki ya kimataifa kutoka nchi za Ulaya huenda Marekani (na iliyosalia kwenda katika nchi nyingine za Ulaya), kwa upande wa Amerika ya Kusini takriban asilimia 73 ya trafiki ya kimataifa huenda Marekani. Katika Afrika, asilimia 32 ya trafiki huenda kwenye seva zilizopo Ulaya, huku asilimia 56 ikiishia Marekani[40].

Njia nyingine ya kutathmini uwekaji wa miundombinu ya seva ni kwa kuangalia idadi ya seva salama kwa kila watu milioni moja. Seva salama zinaweza kutumika kama kiashiria cha upana wa miundombinu ya upangishaji iliyopo katika nchi au kanda fulani. Kama grafu hapa chini inavyoonyesha, maeneo mengi ya Kusini mwa Dunia yamekuwa yakiongeza uwezo wao kwa miaka, isipokuwa Afrika Kusini mwa Jangwa la Sahara, ambako ukuaji huo umesimama kati ya 2017 hadi 2020. Hata hivyo, ikilinganishwa na nchi zilizo katika kitovu cha kiuchumi, ukuaji huu ni mdogo sana, jambo ambalo linaweza kueleza na kuendeleza mwelekeo ulioelezwa hapo juu. Pengo kati ya Marekani/Ulaya na maeneo mengine ni kubwa sana kiasi kwamba kuwaweka kwenye grafu moja kunafanya maeneo ya Kusini mwa Dunia yaonekane kana kwamba hayapo kabisa[41]. Kwa sababu hizi, Marekani na EU wameondolewa kwenye grafu hapa chini. Kwa marejeleo: ingawa Amerika ya Kusini na Karibiani (inayoongoza kwenye grafu hapa chini) ilionekana kuwa na seva salama 1,969 kwa kila watu milioni moja mwaka 2020, EU ilikuwa na 50,266 na Marekani 140,804 kwa mwaka huo huo.

Mchoro 5. Severi salama kwa kila watu milioni moja[42]

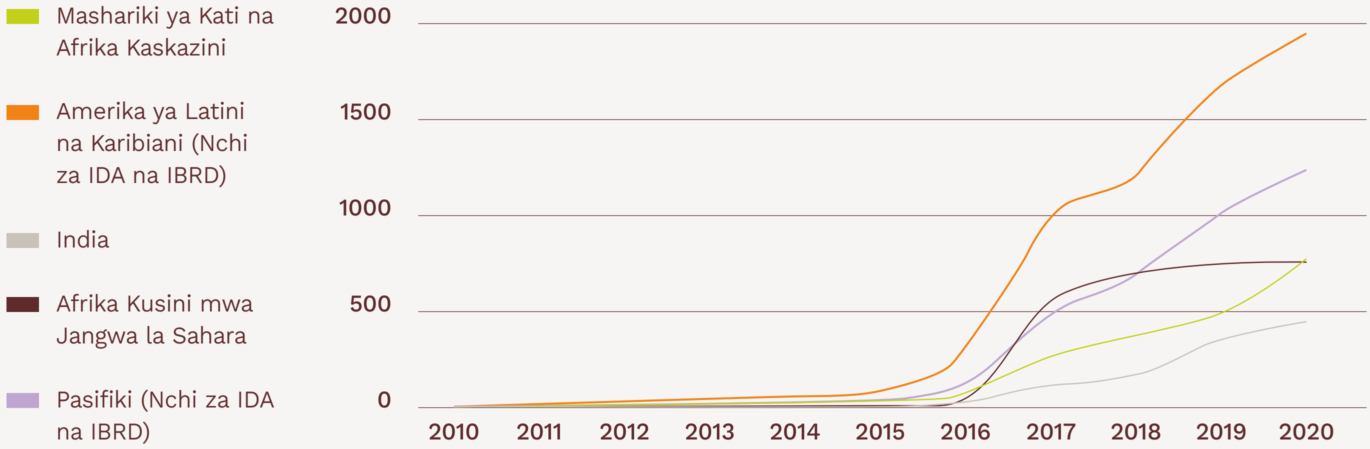

Chanzo: Imetengenezwa na mwandishi kwa kutumia data kutoka netcraft.com na makadirio ya idadi ya watu ya Benki ya Dunia.

39. Mark Haranas, "AWS, Microsoft, Google's Cloud Market Share Q1 2023," CRN (blog), 4 Mei 2023, https://www.crn.com/news/cloud/aws-microsoft-google-s-cloud-market-share-q1-2023.

40. Telegeography, "Global Internet Map Map 2018," 2018, https://global-internet-map-2018.telegeography.com/. Kwa data kuhusu eneo la MENA, tazama https://store.rationalstat.com/store/middle-east-north-africa-data-center-market-analysis-forecast/.

41. See https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.SECR.P6?locations=ZQ-EU-ZJ-IN-ZG-Z4-US.

42. Hii inarejelea idadi ya vyeti tofauti vya TLS/SSL vinavyoaminiwa hadharani vilivyopatikana katika Utafiti wa Netcraft wa Seva Salama. Mahali pa eneo linaweza kufuatwa kutoka kwa mahali pa mwenyeji wa tovuti zinazotumia vyeti hivyo (badala ya nchi zilizoonyeshwa kwenye vyeti wenyewe). Maelezo zaidi kuhusu mbinu ya utafiti yanapatikana katika https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.SECR.P6?locations=ZQ-EU-ZJ-IN-ZG-Z4-US.

Takwimu hizi zinaangazia ukosefu wa miundombinu ya hifadhi ya data katika maeneo kama Afrika na Amerika ya Kusini, pamoja na kuwepo kwa usanifu wa mtandao wa aina ya “hub and spoke”, ambapo vituo vya mamlaka vinatenda kama kitovu cha taarifa ambacho husambaza taarifa hizo duniani kote. Nchi zilizoko pembezoni huunganishwa hasa kupitia vituo vilivyoko katika Umoja wa Ulaya na Marekani, ambavyo hupata mamlaka ya kudhibiti ufikiaji wa taarifa.[43] Mwelekeo huu unazuia uwezo wa serikali kutoka katika nchi nyingi za ulimwengu wa walio wengi kuunda mazingira bora ya kisheria, kwani ukosefu wa miundombinu unamaanisha pia upungufu wa ujuzi wa kitaifa, maarifa ya ndani, au zana za kuhakikisha utekelezaji wa sheria unafanyika ipasavyo. Kama ilivyofichuliwa na Edward Snowden, hali hii pia hufanya maeneo hayo ya udhibiti wa taarifa kuwa rahisi kutumiwa vibaya kwa ajili ya ujasusi.

Mjikumuliko katika safu ya usafirishaji wa data: Usafirishaji humaanisha nyaya (kebo) zinazounganisha seva duniani kote. Hapa tunaweza kuona kuwa ongezeko kubwa la uwezo wa usafirishaji linachochewa na uwekezaji kutoka kwa kampuni chache binafsi zinazojishughulisha na uzalishaji na usimamizi wa maudhui. Hii inaonyesha kuwa mjikumuliko (centralization) hautokei tu ndani ya safu au tabaka moja, bali ni sehemu ya mchakato wa ujumuishaji wa wima (vertical integration). Mnamo mwaka 2019, ilikadiriwa kuwa asilimia 70 ya ongezeko la upana wa njia wa kimataifa (bandwidth) duniani kote kwa kipindi cha miaka mitano iliyopita lilitokana moja kwa moja na kampuni za watoa maudhui kama Microsoft, Google, Facebook na Amazon, ambazo tayari zilikuwa zinadhibiti zaidi ya asilimia 50 ya uwezo wa kebo za chini ya bahari, mara nyingi kupitia umiliki wa kipekee wa nyaya hizo.[44]

Ujumuishaji katika tabaka la maudhui: Tukilitumia wavuti kama mfano wa safu ya maudhui, tunaweza kuona kwamba Google imefanikiwa kudhibiti asilimia 65 ya soko la vivinjari vya wavuti duniani kupitia Google Chrome, ikifikia asilimia 74 barani Afrika, asilimia 78 Amerika Kusini[45] na asilimia 87.5 nchini India[46].

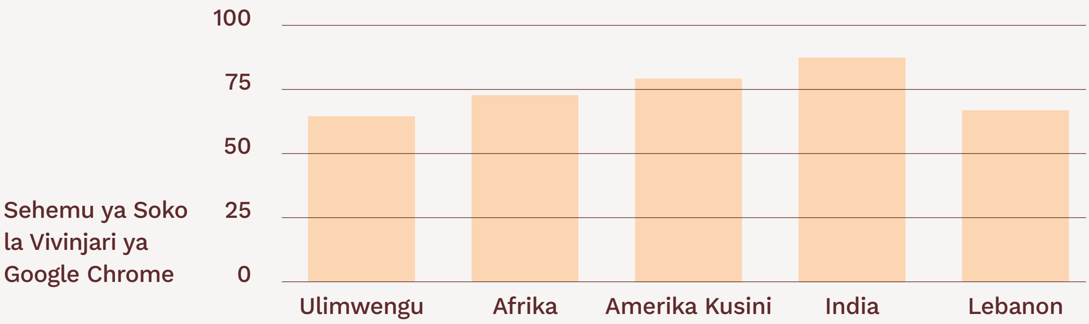

43. Tazama https://global-internet-map-2018.telegeography.com/ and https://www.theguardian.com/world/interactive/2013/nov/01/prism-slides-nsa-document.

44. Adam Satariano et al., “How the Internet Travels Across Oceans (Published 2019),” *The New York Times*, 10 Machi, 2019, sec. Technology, https://www.nytimes.com/interactive/2019/03/10/technology/internet-cables-oceans.html.

45. StatCounter, “Browser Market Share Worldwide,” StatCounter Global Stats, Novemba 2023, https://gs.statcounter.com/browser-market-share.

46. StatCounter, “Browser Market Share India,” StatCounter Global Stats, 2023, https://gs.statcounter.com/browser-market-share/all/india.

Mtafutaji wa Google unaomilikiwa na kampuni mama Alphabet unadhibiti asilimia 92 ya soko la utafutaji duniani kote, ukifikia asilimia 95 katika Amerika Kusini[47], na asilimia 98 barani Afrika na nchini India[48].

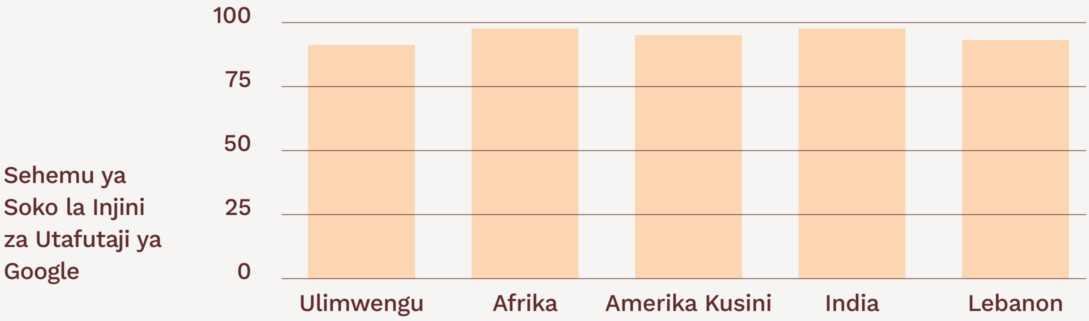

Kwa kuunganisha na udhibiti wa Alphabet juu ya mfumo wa uendeshaji wa Android, ambao unashikilia asilimia 70 ya soko la simu za mkononi duniani, hali hii inafikia asilimia 83 katika Amerika Kusini[49], asilimia 85 barani Afrika, na asilimia 95 nchini India[50].

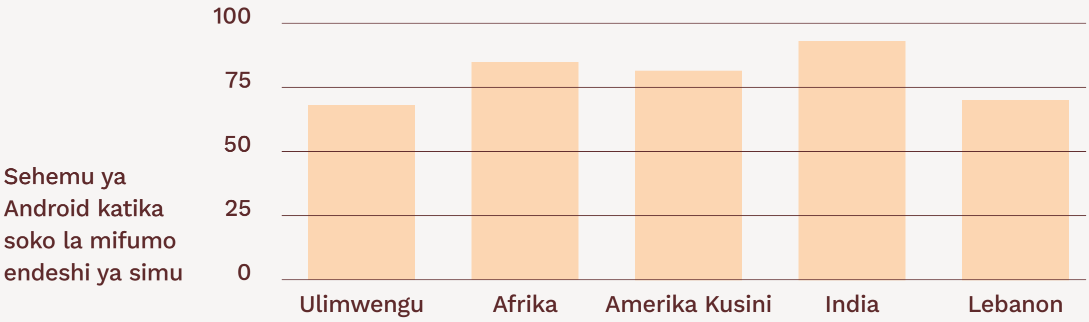

Udhibiti huu unaipa kampuni mama, Alphabet, nafasi ya kipekee ya kuchunguza kwa undani mtandao mzima wa miunganisho kati ya vipande vya taarifa vinavyoundwa na watumiaji wa wavuti. Aidha, unawapa uwezo wa kuathiri matokeo ya soko na mtiririko wa taarifa. Alphabet imefikia kiwango cha juu sana cha udhibiti wa wavuti kiasi kwamba inakadiriwa kuwa idadi ya mibofyo (clicks) ya kila mwezi kwenye YouTube na Google kwa pamoja inazidi mibofyo yote ya tovuti 48 zinazofuatia kwa umaarufu[51]. Hivyo basi, Alphabet inashikilia mamlaka makubwa juu ya uhuru wetu wa kupata maarifa na kujieleza.

47. StatCounter, "Search Engine Market Share South America," StatCounter Global Stats, Novemba 2023, https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/south-america.

48. StatCounter, "Search Engine Market Share India," StatCounter Global Stats, 2023, https://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/india.

49. StatCounter, "Mobile Operating System Market Share South America," StatCounter Global Stats, November 2023, https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile/south-america.

50. StatCounter, "Operating System Market Share India," StatCounter Global Stats, 2023, https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile/india.

51. Nick Routley, "Ranked: The Top 50 Most Visited Websites in the World," Visual Capitalist, January 24, 2023, https://www.visualcapitalist.com/top-50-most-visited-websites/.

52. Reuters, "Brazil, Europe Plan Undersea Cable to Skirt U.S. Spying | Reuters," February 24, 2014, https://www.reuters.com/article/us-eu-brazil-idUSBREA1N0PL20140224/.

53. Juan Ortiz Freuler, "The Weaponization of Private Corporate Infrastructure: Internet Fragmentation and Coercive Diplomacy in the 21st Century," Global Media and China, November 12, 2022, 20594364221139729, https://doi.org/10.1177/20594364221139729.

Kutegemea miundombinu iliyo katika maeneo ya kigeni au inayomilikiwa na mamlaka za nje kuna uwezekano wa kuendelea kutumiwa na nchi mwenyeji kama nyenzo katika muktadha mpana wa biashara na mivutano ya kisiasa, jambo ambalo linaongeza hali ya kutokuaminiana kutoka kwa serikali za pembezoni[52] Serikali hizi zimekuwa zikiliona jumuiko la utegemezi na mjikumuliko kama tishio kwa mamlaka yao ya kujitegemea, biashara, na usalama wa taifa.[53] Kama majibu kwa wasiwasi huu, mitindo miwili zaidi inaweza kuonekana.

2. KUPINGA UAMINIFU NA KUTOA UPYA

Katika kukabiliana na hali ya kuongezeka kwa ukiritimba wa mashirika, mashirika ya udhibiti nchini Marekani, Uchina, na maeneo mengine[54] yameanza kuchukua hatua.

- **Shughuli za Marekani dhidi ya ukiritimba:** Nchini Marekani, Tume ya Biashara ya Shirikisho (FTC) inayoongozwa na Lina Khan, imetangaza wazi kuwa inaona kuwa mkusanyiko wa mamlaka mikononi mwa mashirika ni tishio kwa demokrasia. Ukiritimba hupunguza uwezo wa serikali kuunda sera na kudhibiti matokeo, huku ukizipa kampuni chache uwezo wa kuamua bidhaa zipi zinapatikana, sifa zake, gharama, na mengineyo.[55] FTC imeanzisha uchunguzi mkubwa wa kwanza wa ukiritimba dhidi ya kampuni ya teknolojia tangu uchunguzi wa mbinu za kuunganisha wa Microsoft mwanzoni mwa miaka ya 2000,[56] na mashirika mengi ya ngazi ya majimbo pia yanachukua hatua kama hiyo.

- **Shughuli ya China ya kutokuaminiana:** Nchini Uchina, wasiwasi kama huo juu ya kampuni ambazo zilikuwa kubwa sana kuendelea[57] kuitikia uliwafanya wasimamizi kuamuru ushirikiano zaidi kwenye mifumo mbalimbali,[58] mbinu bora zaidi za usimamizi, na wito wa rasilimali kuelekezwa kwingine ili kusaidia kuafikiwa kwa malengo ya kitaifa katika maeneo ya msingi zaidi, kama vile kutengeneza chip, na mbali na bidhaa zinazowakabili watumiaji.[59]

Juhudi hizi zinaweza kuwa na athari ya kusambaza upya mamlaka katika makampuni mbalimbali, kuwezesha wadhibiti kuweka alama bora zaidi na kulinganisha mbinu za shirika. Inaweza kupunguza hatari zinazohusiana na kushindwa na wasiwasi na utegemezi unaojitokeza katika pembezoni. Hatimaye, ikiwa itapelekea kuwepo kwa wingi zaidi wa watoa huduma ambao kwa upande wao wanasambazwa kwa usawa zaidi duniani kote, inaweza kutia nguvu tena umuhimu wa mijadala ya kimataifa ya haki za kidijitali kama mahali pa majadiliano bora ya sera na uratibu kuhusu viwango.

---

54. Reuters, “UK Antitrust Regulator to Take on Big Tech with New Legal Power,” Reuters, November 7, 2023, sec. Technology, https://www.reuters.com/technology/uk-antitrust-regulator-take-big-tech-with-new-legal-power-2023-11-07/; Steven Boroweic, “In South Korea, Big Tech’s Power Struggle with Regulators Is Way Ahead of the U.S.,” Rest of World (blog), Desemba 13, 2021, https://restofworld.org/2021/in-south-korea-big-techs-power-struggle-with-regulators-is-way-ahead-of-the-u-s/; Samuel Stolton, “EU Ushers in Brave New World of Big Tech Regulation,” POLITICO (blog), Machi 25, 2022, https://www.politico.eu/article/eu-landmark-rules-big-tech-anti-trust-digital-markets-act-dma/.

55. Lina Khan, “Amazon’s Antitrust Paradox,” The Yale Law Journal 126, no. 3 (2017): 710–805.

56. Reuters, “US Wraps up Antitrust Case against Google in Historic Trial,” Reuters, Novemba 16, 2023, sec. Legal, https://www.reuters.com/legal/us-wraps-up-antitrust-case-against-google-historic-trial-2023-11-16/.

57. Cory Doctorow, “Ant, Uber, and the True Nature of Money,” November 5, 2020, https://pluralistic.net/2020/11/05/gotta-be-a-pony-under-there/; BBC, “China’s Tech Giants Fall under Regulator’s Pressure,” Machi 16, 2021, https://www.bbc.com/news/business-56410769.

58. Iris Deng, “WeChat Bows to Beijing Pressure and Allows More Direct Links from Rivals,” South China Morning Post, Novemba 29, 2021, sec. Tech, https://www.scmp.com/tech/tech-trends/article/3157789/chinas-super-app-wechat-allows-more-direct-links-competitors-under.

59. Jennifer Conrad, “China Cracks Down On Its Tech Giants. Sound Familiar?,” Wired, Julai 29, 2021, https://www.wired.com/story/china-cracks-down-tech-giants-sound-familiar/.

3. UWEKAJI WA DATA KIENYEJI

Jibu jingine la kisheria dhidi ya mchakato wa muunganiko wa kampuni limekuwa ni uwekaji wa takwimu ndani ya nchi, ambapo serikali zinajaribu kuongeza ushawishi na udhibiti wao dhidi ya mashirika ya kigeni kwa kudai kuwa utoaji wa huduma ndani ya maeneo yao ufanyike kupitia vituo vya kuhifadhi data vilivyoko ndani ya mipaka yao.

- **Njia ya India kuhusu uwekaji wa takwimu ndani ya nchi:** India ilikuwa mojawapo ya nchi za mwanzo kudai mpangilio wa aina hii. Mwanzoni, jambo hili lilikabiliwa na upinzani mkubwa kutoka kwa kampuni za Marekani na hata maafisa wa serikali ya Marekani, walioliona jambo hili kama changamoto kwa muundo uliopo wa kimataifa wa usimamizi wa data, na pia kwa utulivu wa kifedha wa makampuni yake ya kimataifa.[60] Hata hivyo, EU na Marekani zimeendelea kuendeleza misimamo inayofanana baadaye.

- **Njia ya EU kuhusu uwekaji wa takwimu ndani ya nchi:** Kwa upande wa Umoja wa Ulaya (EU), jambo hili liliendelezwa kupitia hatua za mahakama, na likapewa sura ya wasiwasi kwamba kampuni za Marekani haziwezi kutoa dhamana kuwa mashirika ya ujasusi ya Marekani hayakuwa yakifuatilia data za raia wa EU zilizohifadhiwa au kushughulikiwa katika vituo vya data vilivyoko Marekani.[61] Yaani, badala ya kuamuru moja kwa moja kuhusu uwekaji wa data ndani ya EU, EU iliunda motisha kali za kisheria kwa kampuni kupunguza hali ya kutokuwa na uhakika kwa kuhamisha vituo vyao vya data hadi ndani ya EU. Kwa mfano, muda mfupi baada ya uamuzi wa hivi karibuni wa mahakama, Rais wa Microsoft, Brad Smith, alitangaza kuwa wateja wa Microsoft Azure hawatapata matatizo na uamuzi huo kwa sababu kampuni hiyo ilikuwa inaongeza uwepo wake wa kimwili kote ndani ya EU[62].

- **Njia ya Marekani kuhusu uwekaji wa takwimu ndani ya nchi:** Nchini Marekani, wasiwasi kuhusu nguvu ya soko ya TikTok, jukwaa lililotokea China, ulisababisha shinikizo kwa kampuni hiyo kuunda chombo cha kisheria huru kutoka kwa kampuni yake mama ya China, ByteDance. Mamlaka za Marekani pia ziliishinikiza TikTok kuhifadhi data yote ya Marekani katika seva zinazodhibitiwa na kampuni ya Marekani, Oracle[63], ambayo ingekuwa na ruhusa ya kufuatilia trafiki kati ya seva hizo na zile za kampuni hiyo zilizoko China, pamoja na mifumo ya ufuatiliaji na upangaji wa maudhui kwa kutumia algoriti.

Kwa kuwa Marekani na EU sasa zinahitaji moja kwa moja au kwa njia isiyo ya moja kwa moja makampuni kuhifadhi data ndani ya mipaka yao, kuna uwezekano kwamba utaratibu huu utaenea zaidi, na kuongeza motisha kwa nguvu za kikanda kukuza viwango vya kisheria vya pamoja vitakavyowawezesha kuwa wahifadhi wa kikanda wa vituo vya data kwa makampuni ya kimataifa. Hali hii inaweza kuleta fursa za kuunda sheria na mazoea ya kibiashara katika ngazi ya ndani na kikanda kwa njia ambazo hazikuwezekana katika miongo iliyopita. Wakati huohuo, inaweza pia kuwapa nguvu maafisa wa serikali za mitaa kuongeza udhibiti wa taarifa na ufuatiliaji juu ya masuala na wadau ambao makampuni na serikali za kigeni huenda hawakuwa na maslahi nao.

---

60. Sandhya Sharma, "US Pressure Threatens to Weaken Data-Localisation Mandate in India's Landmark Data-Protection Bill," The Economic Times, 2019, https://economictimes.indiatimes.com/prime/technology-and-startups/us-pressure-threatens-to-weaken-data-localisation-mandate-in-indias-landmark-data-protection-bill/primearticleshow/70730415.cms; Aditya Kalra and Manoj Kumar, "India to Review Data Storage Rules That Irked U.S. Tech Firms," Reuters, Juni 18, 2019, sec. World, https://www.reuters.com/article/idUSKCN1TJ0IB/.

61. Joshua Meltzer, "The Court of Justice of the European Union in Schrems II: The Impact of GDPR on Data Flows and National Security," Brookings (blog), August 5, 2020, https://www.brookings.edu/articles/the-court-of-justice-of-the-european-union-in-schrems-ii-the-impact-of-gdpr-on-data-flows-and-national-security/; BBC, "EU-US Privacy Shield for Data Struck down by Court," Julai 16, 2020, https://www.bbc.com/news/technology-53418898.

62. Brad Smith, "Answering Europe's Call: Storing and Processing EU Data in the EU," EU Policy Blog, Mei 6, 2021, https://blogs.microsoft.com/eupolicy/2021/05/06/eu-data-boundary/.

63. Brian Fung, "TikTok Moves US Users' Data to Oracle Servers to Address Security Concerns | CNN Business," CNN, Juni 17, 2022, https://www.cnn.com/2022/06/17/tech/tiktok-user-data-oracle/index.html.

Kama ilivyoelezwa kote katika sehemu hii, usanifu unaoendesha mfumo wetu wa taarifa unakabiliwa na shinikizo kutoka pande mbalimbali, na matokeo ya mwisho hayajulikani. Mwelekeo uliopo hautoi uhakika kuhusu ni wapi kitovu cha mamlaka kitakakohamia katika kipindi cha muongo ujao. Hali hii inatoa nafasi ya kutafakari kuhusu mwelekeo unaoweza kujitokeza siku zijazo, wahusika wakuu wenye uwezo wa kuunda mandhari hiyo, na wale wanaoweza kujitokeza kama wapatanishi wa nguvu katika kila hali inayowezekana, pamoja na changamoto zinazoweza kujitokeza katika kila hali hiyo.

Uongozaji mkubwa zaidi kuelekea kampuni zilizopo tayari sokoni	**Uwekaji wa data ndani ya nchi unasukuma uundaji wa vituo vya kikanda vya miundombinu na sera**
Wadhibiti wa sheria za kupinga ukiritimba wanaorejelea mgawanyo upya wa mfumo wa taarifa wanazihakikishia pembezoni kwamba zitashiriki kwa usawa.	**Kuta za moto za kiwango cha kitaifa na uhifadhi wa data ndani ya nchi vinaunda nyanja za taarifa zilizo na uhusiano mdogo zaidi.**

Tunaweza kufikiria, kwa mfano, kwamba kuongezeka kwa kiwango cha ucentralishaji kunaweza kuwezesha maendeleo ya haraka katika maeneo kama vile AI, ambayo kwa sasa yanapata manufaa kutoka kwa nguvu ya uchakataji iliyojikita, kama ile ambayo Microsoft inatoa kwa OpenAI, na ambayo ni kampuni chache tu zinazoweza kutoa leo. Kwa upande mwingine, maendeleo kama haya yangeruhusu Microsoft (na wengine) kuimarisha Zaidi sehemu yao ya soko na nguvu yao kubwa kupita kiasi juu ya maisha yetu. Wakati huohuo, hali ya vituo vya kikanda vinavyoiga utaratibu uliofanywa na EU inaweza kusaidia kuongeza upatikanaji wa ajira zaidi za kiteknolojia katika maeneo ya pembezoni, huku ikiongeza udhibiti ambao viongozi wa kisiasa –ambao wakati mwingine wanawajibika– wanao juu ya mtiririko wa taarifa[64].

D. MATARAJIO YA BAADAYE

- Uongezaji wa umakini katika makampuni yaliyopo tayari.
- Uwekaji wa data ndani ya mipaka unachochea kuibuka kwa vituo vya kikanda vya miundombinu na sera.
- Wadhibiti wa ushindani wanaopendelea kupinga ukiritimba wanarejesha mfumo wa habari kuwa wa kidemokrasia zaidi, wakihakikishia maeneo ya pembezoni kwamba watashiriki kwa usawa.
- Vizuizi vya kiwango cha nchi na uwekaji wa data ndani ya nchi vinaunda nyanja za taarifa zilizojitenga zaidi.

64. Kwa mfano, katika kiwango cha kituo cha data, tayari tunaona baadhi ya vituo vya data vikianzishwa katika miji muhimu (tazama https://blog.telegeography.com/where-are-the-worlds-cloud-data-centers-and-who-is-using-them and https://www.cloudinfrastructuremap.com/) pamoja na ukuaji wa ofisi za kikanda na kampuni kubwa za teknolojia (mfano metacareers.com/locations and google.com/about/careers/applications/locations/) ambazo zinaendeleza vipaji vya ndani na wanasiasa wa kushawishi waliokabidhiwa jukumu la kupunguza mzigo wa kiutawala na kupunguza hatari za kisheria.

V.
MIELEKEO INAYOATHIRI UANAHARAKATI

A. UCHANGANUZI

- **Muunganiko wa ajenda:** Haki za Kidijitali zinachukuliwa kwa kiwango kikubwa kama ajenda inayounga mkono ajenda pana ya haki za binadamu. Hili linawakilisha changamoto na pia fursa. Changamoto ni kuhusiana na uendelevu wao wenyewe kadri kazi yao inavyokutana na mashirika makubwa na yaliyo imara zaidi katika uwanja wa haki za binadamu. Fursa ni kwamba hadhira inapanuka, jambo linalohitaji mabadiliko katika utafiti na mbinu za mawasiliano ili kuwa shirikishi na kupokea zaidi.

- **Mabadiliko katika mazingira ya ufadhili:** Kadri muktadha mpana unavyobadilika, tunaweza kutarajia mazingira ya ufadhili kubadilika pia. Mashirika yanapaswa kuandaa akiba ya dharura na kuchunguza njia mpya za kupata ufadhili ambazo zinaweza kutokana na ushirikiano na mashirika yanayofanya kazi katika uwanja mpana wa haki.

- **Kutegemea teknolojia na usafi wa kidijitali:** Kadri zana za msingi ambazo wanaharakati wa haki za kidijitali wanazitumia zinavyokuwa njia ya ujasusi unaoenea zaidi, tathmini za hatari na mafunzo ya mara kwa mara ni muhimu ili kulinda wafanyakazi, washirika, na vyanzo.

B. MUKTADHA

Katika miongo iliyopita, mashirika ya kiraia yenye utaalamu yamekuwa kiini cha michakato ya kisiasa duniani kote:

- Nchini Marekani pekee, serikali imesajili zaidi ya mashirika yasiyo ya kiserikali milioni 1.5.

- Utafiti wa kimataifa wa mwaka 2010, uliotegemea tafiti katika nchi 42, ulikadiria kuwa takriban watu milioni 56 walifanya kazi kama wajitoleaji wa muda wote katika mashirika yasiyo ya kiserikali, na kwamba matumizi ya uendeshaji ya sekta hii yanawakilisha dola trilioni 2.2 za Kimarekani duniani, kiasi kinachoiweka juu kuliko Pato la Taifa la nchi zote isipokuwa 6 pekee.[65]

- Idadi ya mashirika yasiyo ya kiserikali ya kimataifa imeongezeka kutoka 832 mwaka 1950 hadi zaidi ya 40,000 kufikia 2014.[66]

Katika miongo miwili iliyopita, pia tumeona sekta ya haki za kidijitali ikijenga utambulisho wake wa kipekee, huku mikutano ya eneo maalum ikikua kwa uthabiti kadri muda unavyosonga.

Katika ngazi ya kimataifa:

- RightsCon imekua kutoka takriban washiriki 400 mwaka 2011 hadi zaidi ya washiriki 8,000 kutoka nchi 170 mwaka 2023.[67]

- Mkutano wa Jukwaa la Usimamizi wa Mtandao wa Umoja wa Mataifa (IGF) ulikuwa na zaidi ya washiriki waliosajiliwa 11,000 kutoka nchi 170 mwaka 2023, ikilinganishwa na washiriki 3,000 kutoka nchi 140 mwaka 2018.[68]

65. Colin C. Williams and Anjula Gurtoo, eds., Routledge Handbook of Entrepreneurship in Developing Economies (London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017).

66. Williams and Gurtoo.

67. RightsCon, "About RightsCon," RightsCon Summit Series, 2023, https://www.rightscon.org/about-and-contact/.

68. IGF, "IGF 2018 Attendance & Programme Statistics | Internet Governance Forum," 2018, https://www.intgovforum.org/en/content/igf-2018-attendance-programme-statistics; IGF, "IGF 2023 Participation & Programme Statistics," 2023, https://www.intgovforum.org/en/content/igf-2023-participation-and-programme-statistics.

Katika ngazi ya kikanda:

- Bread and Net (ulioandaliwa na SMEX nchini Lebanon), ulioanza mwaka 2017 ukiwa na washiriki 200, ulikusanya zaidi ya wahudhuriaji hai 400 na usajili 800 mwaka 2022.[69]

- FIFAfrica (ulioandaliwa na CIPESA), umeweza kuvutia zaidi ya washiriki 1,000 kutoka nchi 47 (ana kwa ana na mtandaoni) mwaka 2023.[70]

Licha ya ukuaji huu wa kudumu, changamoto zilizoelezwa katika sehemu mbili zilizopita, zikichanganywa na mfululizo wa mbinu na tamaduni ndani ya sekta yenyewe, zinapanda mbegu za kutoaminiana[71]:

- Ukosoaji wa uwakilishi halisi wa mabaraza ya kimataifa yenye wadau wengi[72].
- Maswali kuhusu asili halisi ya ushirikishaji wa wadau mbalimbali na nafasi ya mashirika yasiyo ya faida katika utawala wa kimataifa[73].
- Ushawishi usiostahili kutoka kwa wafadhili[74].
- Maswali kuhusu uhalali wa mashirika yasiyo ya faida ndani ya mfumo wa kisiasa wa eneo husika[75].
- Ukosefu wa uwajibikaji wa mashirika na wafadhili wao kwa umma wanaodai kunufaisha[76].

---

69. Nourhane Kazak, “Bread&Net 2022 Wrap Up: Five Years On,” SMEX (blog), Novemba 30, 2022, https://smex.org/breadnet-2022-wrap-up-five-years-on/.

70. FIFAfrica, “Gear Up! The 2023 Forum on Internet Freedom in Africa (FIFAfrica) Is Heading to Tanzania!,” OpenNet Africa, Aprili 26, 2023, https://www.opennetafrica.org/gear-up-the-2023-forum-on-internet-freedom-in-africa-fifafrica-is-heading-to-tanzania.

71. Trust in NGOs has declined in 17 out of the 27 countries surveyed by the Edelman Barometer in 2023. See pg. 42 https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2023-03/2023%20Edelman%20Trust%20Barometer%20Global%20Report%20FINAL.pdf.

72. Rohan Grover, “The Geopolitics of Digital Rights Activism: Evaluating Civil Society’s Role in the Promises of Multistakeholder Internet Governance,” Telecommunications Policy 46, no. 10 (Novemba 1, 2022): 102437, https://doi.org/10.1016/j.telpol.2022.102437.

73. Harris Gleckman, “Multi-Stakeholderism: A Corporate Push for a New Form of Global Governance,” Transnational Institute, Januari 19, 2016, https://www.tni.org/en/publication/multi-stakeholderism-a-corporate-push-for-a-new-form-of-global-governance; Harris Gleckman, Multistakeholder Governance and Democracy: A Global Challenge (London: Routledge, 2018), https://doi.org/10.4324/9781315144740.

74. Jake Goldenfein and Monique Mann, “Tech Money in Civil Society: Whose Interests Do Digital Rights Organisations Represent?,” Cultural Studies 37, no. 1 (Januari 2, 2023): 88–122, https://doi.org/10.1080/09502386.2022.2042582; Juan Ortiz Freuler, Will Orr, and Ana Brandusescu, “How Do Funders Shape the Digital Rights Agenda? Notes from the Field (Part I),” OpenGlobalRights (blog), August 5, 2022, .

75. Almut Rochowanski, “We Need to Talk about ‘Foreign Agent’ Laws,” openDemocracy (blog), Machi 29, 2023, https://www.opendemocracy.net/en/odr/foreign-agents-laws/; Délber Andrade Lage and Leonardo Nemer Caldeira Brant, “The Growing Influence of Non-Governmental Organizations: Chances and Risks,” Anuario Brasileiro de Direito Internacional 1 (2008).

76. Nives Dolsak and Aseem Prakash, “NGOs Are Great at Demanding Transparency. They’re Not so Hot at Providing It.,” Washington Post, December 7, 2021, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/02/22/ngos-are-great-at-demanding-transparency-theyre-not-so-hot-at-providing-it/; Saskia Brechenmacher Carothers Thomas, “Examining Civil Society Legitimacy,” Carnegie Endowment for International Peace (blog), Mei 2, 2018, https://carnegieendowment.org/2018/05/02/examining-civil-society-legitimacy-pub-76211.

Haya mashaka huenda yakawa ya kawaida zaidi kadri mvutano unavyoongezeka ndani ya nchi, kati ya nchi, na na makampuni ya teknolojia ya kimataifa yenye nguvu zaidi, jambo linaloashiria mazingira magumu zaidi ya kazi kwa asasi zisizo za kiserikali (NGOs) katika miaka ijayo. Wajumbe wa bodi katika mashirika yasiyo ya faida na vyombo vya ufadhili wanapaswa kujadili jinsi mashirika yanaweza kuchukua hatua za kuongeza imani ya umma na mtazamo wa uhalali.

Katika sehemu inayofuata, mkazo utawekwa kwenye changamoto tatu zitakazounda mwelekeo katika miaka ijayo: kuunganishwa na uwanja mpana wa haki za binadamu, upatikanaji wa ufadhili, na athari za mabadiliko ya teknolojia katika shughuli za kila siku.

C. MIELEKEO

1. Muungano na mashirika ya kiraia ya haki za binadamu

Teknolojia za kidijitali zimepenya katika kila nyanja ya maisha ya binadamu. Leo, zinaathiri sio tu jinsi tunavyosongesha ajenda ya haki za binadamu, bali pia jinsi tunavyotekeleza haki zetu za binadamu kila siku. Kwa hivyo, kile kilichokuwa sekta ndogo iliyojaa wataalamu wa teknolojia na wapangaji programu sasa kinaunganishwa na ajenda pana ya haki za binadamu inayoongozwa na wataalamu na wanaharakati wenye asili mbalimbali.

UM kuhimiza muungano: Mfano wa wazi zaidi wa muungano huu unaweza kupatikana katika uamuzi wa Katibu Mkuu wa UM kuandaa Jopo la Ngazi ya Juu kuhusu Ushirikiano wa Kidijitali tangu 2018[77], lakini pia katika kazi ya taratibu na isiyoonekana sana inayofanywa na Wajumbe Maalum wa UM ili kuzingatia mijadala kuhusu haki za kidijitali ndani ya mifumo iliyopo ya Haki za Binadamu[78]. Mabadiliko haya ya taratibu yana athari kwa jinsi mashirika yanayojitambulisha kama sehemu ya uwanja wa haki za kidijitali yanavyotekeleza majukumu yao.

Hadhi pana zaidi ya hadhira: Muungano unahitaji watendaji kuelewa kuwa hadhira yao inapanuka, jambo linalohitaji mabadiliko katika mbinu za mawasiliano pamoja na mandhari ya ushirikiano unaopaswa kuzingatiwa katika kubuni na kutekeleza miradi ya utafiti na utetezi.

Mikato na mwingiliano na nyanja jirani: Muungano huu utahitaji mashirika ya haki za kidijitali kuandaa miradi inayojumuisha masuala mbalimbali na kuoanisha sera maalum na matumizi ya teknolojia katika maeneo mbalimbali kama mazingira, afya, elimu, na mengineyo, pamoja na programu zinazoweka wazi zaidi matokeo yao ili kushughulikia masuala ya jadi ya haki za binadamu kama uhuru wa kujieleza, kukusanyika, na mengine. Kusogeza mabadiliko haya mbele kutahitaji kupanua utaalamu ndani ya mashirika ya haki za kidijitali, lakini zaidi ya yote kutambua washirika wenye utaalamu katika nyanja nyingine ambao wanaweza kushirikiana nao kubuni miradi na ajenda za pamoja.

Bwawa kubwa, samaki wakubwa zaidi: mchanganyiko huu huenda ukaleta changamoto kwa mashirika yale yanayopata ugumu wa kuzoea muktadha huu mpya, kadri nafasi inavyopanuka na mashirika makubwa ya kimataifa yaliyowekwa vizuri, kama vile Amnesty International[79], Human Rights Watch[80], Greenpeace[81] na mengine mengi, yanapoanza kushiriki katika ajenda hiyo na kugombea vyanzo vya ufadhili sawa. Changamoto hii inahitaji mashirika yaliyoimarishwa (katika haki za kidijitali na nyanja jirani) kuzingatia athari zao kwa uimara wa mashirika ya ndani na yenye utaalamu maalum, na kwa kundi la pili kuunda mifumo thabiti ili kuhakikisha kuwa yanaweza kushiriki katika ushirikiano wa kudumu na wa haki na washirika wakubwa na/au wa nyanja zinazokamiliana.

77. UN, "Secretary-General's High-Level Panel on Digital Cooperation," United Nations (United Nations, 2018), https://www.un.org/en/sg-digital-cooperation-panel.

78. azama Kiambatisho cha Mkataba wa Wavuti (kuanzia ukurasa wa 12) kwa muhtasari wenye seti mbalimbali za mifano https://wfcontract.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/Contract-for-the-Web-3.pdf.

79. https://www.amnesty.org/en/tech/.

80. https://www.hrw.org/topic/technology-and-rights.

81. https://www.greenpeace.org/usa/issues/rethinkit/.

2. Mabadiliko katika agenda ya wafadhili na kuongezeka kwa changamoto za kupata fedha
Changamoto ya muda mrefu kwa mashirika yasiyo ya kiserikali katika nchi zinazounda sehemu kubwa ya dunia ni uthabiti wa kifedha. Kutokana na kukosa mfumo wa ikolojia unaoweza kuruhusu mashirika kupata ufadhili wa ngazi ya jamii, mara nyingi hutegemea kundi dogo la wafadhili.

Mabadiliko ya vipaumbele vya misingi binafsi: Mitindo mikubwa iliyofafanuliwa katika muhtasari huu huenda ikaathiri vipaumbele vya misingi binafsi, kwa mfano, mingi kati ya hiyo imeelekeza rasilimali kushughulikia mahitaji ya watu walioathiriwa na migogoro ya kijeshi au majanga ya ghafla ya hali ya hewa[82]. Mabadiliko ya vipaumbele yanaweza pia kutokea kutokana na mabadiliko ya ndani ya chombo cha ufadhili, kama ilivyokuwa kwa misingi mikubwa kadhaa katika miaka ya hivi karibuni, kama vile Open Society na Omidyar Network[83]. Utegemezi wa mashirika yasiyo ya kiserikali kwa kundi dogo la wafadhili unaweza kuongeza hatari kwa uimara wa mashirika yanayopokea ufadhili. Utofauti wa vyanzo na ruzuku za muda mrefu ni muhimu zaidi kwa uthabiti wa sekta.

Wafadhili wapya? Misingi na ufadhili wa kampuni mara nyingi hujitokeza kama majibu kwa maendeleo mapya ya kiteknolojia na ukwasi mpya.

- **Crypto:** idadi kubwa ya misingi tayari imeanzishwa ili kutoa rasilimali zinazoweza kusaidia kuendeleza mfumo wa ikolojia na ajenda, zikiwa na mfanano (kama faragha na ugatuaji) na uwezekano wa mgongano wa kiitikadi na sehemu kubwa ya jumuiya iliyopo ya haki za kidijitali katika masuala kama vile umiliki[84].
- **Makampuni yanayoibuka ya AI au mabilionea wapya wanaoibuka huenda wakafuata mfano huo katika miaka ijayo[85].**
- **Mabilionea wa teknolojia kutoka Kusini mwa Dunia kwa sasa wanazingatia zaidi kutoa rasilimali katika maeneo yasiyo na mabishano makubwa kama vile elimu[86], lakini vipaumbele hivi vinaweza kubadilika.**

Kubadilika kwa mitazamo kuhusu ufadhili wa teknolojia wa makampuni binafsi: Makampuni makubwa ya teknolojia kama Meta, Alphabet, na Microsoft yanapoteza mvuto kwa umma. Kimaeneo ya dunia, imani kwa sekta ya teknolojia imeshuka kutoka asilimia 77 hadi asilimia 68 kati ya mwaka 2012 hadi 2021, huku kushuka kukiwa kubwa zaidi nchini Marekani, kutoka asilimia 78 hadi asilimia 57. Ukosefu huu wa imani, sambamba na ongezeko la nguvu zao, unaweza kuweka shinikizo kwa mashirika kukataa au kusitisha kupokea ufadhili na manufaa ya aina nyingine kutoka kwao. Sera hii imekuwa ikizingatiwa kwa muda mrefu na harakati za haki za mazingira, ambapo kupokea rasilimali kutoka kwa kampuni ambazo wanakusudia kuzibana kuwajibika na mara nyingi huziona kama zinahusika na ukiukaji mkubwa wa haki za binadamu na haki za mazingira, kunaweza kuleta mgongano wa maslahi, ama halisi au machoni pa umma.

---

82. Kulingana na mahojiano na watendaji katika uwanja huo.

83. Thalia Beaty, “George Soros’ Open Society Foundations Plan to Limit Their Grantmaking until February,” AP News, Julai 20, 2023, sec. Business, https://apnews.com/article/george-soros-open-society-foundations-layoff-72b43137a49395eb144efe39fbee8452; Candid, “Omidyar Network Announces New Approach, Spins Off Initiatives,” Philanthropy News Digest (PND), Oktoba 24, 2018, https://philanthropynewsdigest.org/news/omidyar-network-announces-new-approach-spins-off-initiatives.

84. “Ethereum Foundation & Community Grant Programs,” ethereum.org, accessed Decemba 21, 2023, https://ethereum.org.

85. Google.org Google.org hivi karibuni ilitangaza kwamba imegawa dola milioni 20 za Marekani kwa ajili ya mipango ya sera za AI https://news.yahoo.com/google-funds-leading-civil-rights-100000292.html. Musk alichangia karibu milioni 100 kwa mashirika yasiyo ya kiteknolojia mwaka 2021 https://www.vox.com/recode/22394867/elon-musk-foundation-philanthropy-xprize-tesla-spacex. Hata hivyo, mwaka 2015 Musk alichangia dola milioni 10 kwa watafiti waliolenga kufanya AI “ifaidi binadamu” https://www.bbc.com/news/technology-33425166, Ambayo inaonyesha kwamba anaweza kuchukua mtazamo wa kimkakati wa kiteknolojia katika juhudi zake za hisani.

86. Taarifa zilizotolewa na waliohojiwa India, Uingereza na Brazil.

Mshikamano kati ya harakati za haki za kidijitali na harakati za haki za mazingira unaweza kusababisha mwingiliano wa sera au matarajio ya aina hii.

Ushirikiano wa kimataifa katika muktadha wa machafuko: Chanzo kingine muhimu cha ufadhili kwa mashirika katika nchi nyingi duniani hutoka kwa ushirikiano wa kimataifa, ambao huhamisha rasilimali kutoka kwa walipa kodi katika nchi tajiri kwa njia zinazochukuliwa kuinua sera zao za kigeni. Pamoja na kupanda kwa nguvu kwa vyama vya mrengo wa kulia katika EU na Marekani[87], kuna uwezekano mkubwa kwamba tutashuhudia mashirika mengi muhimu kupunguza bajeti zao na msaada kwa mashirika yasiyo ya kiserikali yanayopigania haki za kidijitali na za binadamu katika pembe za dunia[88]. Kwa upande mwingine, wakati nchi nyingi katika kundi kubwa la dunia zinapitia mchakato wa machafuko ya kijamii na ukandamizaji, inawezekana kwamba mashirika ya wafadhili yataweza (kinyume cha matarajio) kusitisha misaada kwa watetezi wa haki za kidijitali walioko katika nchi hizo, kama sehemu ya jaribio pana la kubana serikali na watawala wanaofanya ukiukwaji wa haki[89].

Shinikizo za ndani na vikwazo vya kupata fedha: Kulingana na vikwazo vya kupata fedha kutoka nje, inawezekana kuwa serikali zaidi zitaweka sheria za kuzuia uwezo wa kushirikiana na wafadhili fulani huku zikiongeza vizingiti vya kiutawala kwa kushirikiana na wengine. Mpelelezi Maalum wa UN kuhusu uhuru wa kukusanyika kwa amani na kuanzisha vyama (FOAA), Clément Nyaletsossi Voule, amekuwa akiandika maendeleo haya[90]. Hii inajumuisha mashinikizo nchini India[91] na Russia[92] pamoja na mchanganyiko na aina mbalimbali za michakato ya kiutawala, kama ile inayotengenezwa na demokrasia zilizo imara kama EU[93], Uingereza[94], na Kanada[95].

---

87. Anthony Faiola, Emily Rauhala, and Loveday Morris, "Dutch Election Shows Far Right Rising and Reshaping Europe," *Washington Post*, Novemba 26, 2023, https://www.washingtonpost.com/world/2023/11/25/europe-far-right-netherlands-election/; Ryan Best Wiederkehr Aaron Bycoffe, Ritchie King, Dhrumil Mehta and Anna, "President: General Election Polls," FiveThirtyEight, 2023, https://projects.fivethirtyeight.com/polls/president-general/.

88. Pengine kama mfano wa jinsi taratibu hizi zinaweza kuharibika, angalia jinsi wafadhili kadhaa wa Ulaya walivyokatisha ushirikiano na mashirika yasiyo ya kiserikali ya MENA ambayo yalikuwa na ukosoaji juu ya bomu la Israel katika Gaza. e.g.https://www.aljazeera.com/news/2023/11/16/western-donors-cut-off-funding-to-arab-groups-amid-israels-bombardment.

89. CAF, "When the Giving Gets Tough: Navigating Risk in Sanctioned Locations," accessed Decemba 4, 2023, https://www.cafamerica.org/wp-content/uploads/CAFAmerica_Sanctions_WP_FINAL-1.pdf. Tofauti ya mchakato wa vikwazo, ni mchakato usio rasmi zaidi wa kusitisha msaada. Kwa mfano, Benki ya Dunia hivi karibuni ilisitisha msaada kwa Uganda kutokana na kupitishwa kwa sheria inayolenga jamii ya LGBTQ+ https://www.reuters.com/world/africa/uganda-president-defiant-after-world-bank-funding-suspended-over-lgbt-law-2023-08-10/.

90. Clement Nyaletsossi Voule, "Access to Resources - A/HRC/50/23" (United Nations Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Mei 10, 2022), https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/337/82/PDF/G2233782.pdf?OpenElement.

91. Kwa mfano, Mpelelezi Maalum wa UN kuhusu uhuru wa kukusanyika kwa amani na kuanzisha vyama anabainisha kwamba kanuni zilizotangazwa mwaka 2020 "zilipunguza kizuizi cha matumizi ya kiutawala kwa ufadhili wowote wa kigeni au ruzuku kutoka asilimia 50 hadi asilimia 20, jambo ambalo limeathiri sana uwezo wa mashirika ya kiraia kutumia rasilimali kulipa mishahara, ada za wataalamu, bili za huduma, usafiri, na matumizi mengine ya uendeshaji," huku pia zikiongeza uwezo wa maafisa wa serikali kupanua muda wa kusimamisha usajili wa mashirika yasiyo ya kiserikali kutoka siku 180 hadi siku 360 https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G22/337/82/PDF/G2233782.pdf?OpenElement.

92. https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/01/russia-un-experts-alarmed-escalation-crackdown-civil-society.

93. Politico, "EU 'Foreign Agents' Law Spooks NGOs," POLITICO (blog), Machi 13, 2023, https://www.politico.eu/article/eu-ursula-von-der-leyen-ngo-qatargate-foreign-agents-law-disturbs-ngos/.

Wingi wa nchi zinazohusika katika kuendeleza ainambalimbali za kanuni unaonyesha kuwa mwenendo huu utaenea duniani kote katika miaka ijayo. Mashirika ya kiraia yangefaidika kwa kushirikiana taarifa kuelekea kujiandaa na kukabiliana na mifumo hii ya vizuizi na/au mizigo ya kiutawala, huku yakichangia sheria zamfano zinazotoa uhakikisho kwa serikali na jamii kuhusu wasiwasi halali wa kuingiliwa kutoka nje, na wakati huohuo kupunguza mzigo wa kiutawala kwa mashirika[96]. FOAA ya Mpelelezi Maalum wa UN inatoa seti ya kanuni mwongozo ambazo ni msingi mzuri wa kuanzia[97].

3. Changamoto na fursa mpya kwa wanaharakati unaotegemea teknolojia
Soko ya haki za kidijitali hayazingatii tu haki, bali pia mara nyingi sana teknolojia za kidijitali katika shughuli zao za kila siku za kufikiria watu, kupanga, kutetea, na kupanga ndani ya shirika. Kwa hivyo, mstari wako wa mbele katika mizunguko mikubwa ya kuzaliwa, utegemezi, na kufa kwa majukwaa tofauti (kuanzia Email hadi Whatsapp; kutoka kwa MSN hadi Facebook, Twitter, Instagram, na sasa TikTok!). Kuanzia mwanzo yaliyotokana na kile kinachoitwa Mapinduzi ya Kiarabu kuwatumia watumiaji kutumia rasilimali zetu kwa hofu kwamba wasimamizi wao wa kampuni wamekusanya nguvu nyingi sana. Wengine wetu tumejitetea kutumia zana ambazo zilitutendea vibaya, na kujiona na historia ambayo yamekuwa na rekodi changamoto. Kuweza kurekodi mafunzo haya kwa kizazi kijacho cha viongozi katika harakati za haki za kidijitali (na viongozi katika maeneo yanayohusiana ambao sasa wanaingia katika mijadala hii) ni jambo la muhimu sana.

Utegemezi wa teknolojia na hatari za kufikiria watu: Masuala ya ukungu na ukatili pia yanaleta maswali kuhusu zana zinazotumika kwa ajili ya utetezi na uendelevu wa muda mrefu wa rasilimali ambazo zamewekeza ndani yake. Kwa mfano, kama wanaharakati wa Palestina wakiwadai mara kwa mara, suluhu ya kurekebisha na tafsiri isiyoweza kutekelezwa na majukwaa inaweza kuwahi kufikia ujumbe wa ujumbe muhimu au kurekebisha kwa njia zenye matatizo[100].

---

94. UK Gov, "Foreign Interference: National Security Bill Factsheet," GOV.UK, Julai 13, 2023, https://www.gov.uk/government/publications/national-security-bill-factsheets/foreign-interference-national-security-bill-factsheet.

95. Steve Scherer, "Canada Starts Setting up Foreign Agent Registry amid Reports of Chinese Election Meddling," Reuters, Machi 10, 2023, sec. World, https://www.reuters.com/world/canada-starts-setting-up-foreign-agent-registry-amid-reports-chinese-election-2023-03-10/.

96. Rochowanski, "We Need to Talk about 'Foreign Agent' Laws".

97. Clement Nyaletsossi Voule, "General Principles and Guidelines on Ensuring the Right of Civil Society Organizations to Have Access to Resources - A/HRC/53/38/Add." (United Nations Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Juni 23, 2023), https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/127/97/PDF/G2312797.pdf?OpenElement.

98. Kwa mfano, baadhi ya wanaharakati wa haki za kidijitali huko Brazil walionyesha wasiwasi kuhusu jinsi uwezekano wa huduma ya intaneti ya Starlink katika Amazon ungeweza kufufua mijadala ya zamani, ambayo ilionekana tayari kutatuliwa, kuhusu usawa wa mtandao (net neutrality).

99. Suhail Taha, "The Cyber Occupation of Palestine; Suppressing Digital Activism and Shrinking the Virtual Sphere" (Global Campus: Arab World, 2020), https://repository.gchumanrights.org/server/api/core/bitstreams/cdc7ea07-bb61-41f0-9a13-785aadb54b97/content; Morgan Sung, "Meta Has a Moderation Bias Problem, Not Just a 'Bug,' That's Suppressing Palestinian Voices," TechCrunch (blog), Oktoba 19, 2023, https://techcrunch.com/2023/10/19/meta-instagram-palestine-israel-shadowban-censorship-moderation-bias/.

100. BBC, "Instagram Sorry for Adding 'terrorist' to Some Palestinian User Bios," Oktoba 20, 2023, https://www.bbc.com/news/technology-67169228.

Kufungwa kwa mtandao pia kumeonyesha kuwa njia ya madhubuti ya uchunguzi wa ushahidi wa uhalifu unaotendeka mashinani[101].

Kutegemea teknolojia kama hatari ya kiutawala: Muktadha wa utegemezi pia unahitaji uratibu wa karibu kati ya wanaharakati na wadhibiti katika nchi za wengi duniani ili kulinda miundombinu ya kiteknolojia ambayo kazi zao zinategemea. Kampeni madhubuti ya kimataifa dhidi ya mabadiliko mabaya katika Sheria za Huduma za Whatsapp (yaliyoelekezwa kuwezesha kushirikiana kwa data zaidi na kampuni mama, Meta[102]), inaonyesha thamani na uwezo wa ushirikiano wa kimataifa miongoni mwa wanaharakati kuweka mipaka kwa tabia mbaya za makampuni makubwa ya kimataifa. Makampuni haya yanaonekana kuyachukulia kila nchi ya wengi duniani kama soko dogo lisilostahili kupewa upunguzaji wowote, lakini yameonyesha kuweza kujibu wakati uratibu kati ya nchi hizi unapoongeza maslahi.

Kutegemea teknolojia kama hatari ya usalama: utegemezi wa zana za kidijitali kwa mawasiliano pia unaunda nafasi kwa ufuatiliaji wa serikali kwa wanaharakati na kazi zao[103]. Hii inahatarisha ufanisi wao na kupunguza haki zao za kuandamana, lakini pia mara nyingi huweka maisha ya wanajamii na waandishi wa habari hatarini[104], jambo linalozalisha athari za hofu kwa jumuiya pana ya wanaharakati[105]. Ukosefu wa uwajibikaji wa makampuni yanayozalisha mifumo hii umeambatana na ukosefu wa ukaguzi wa taasisi juu ya jinsi zana hizi zinavyotumika na maafisa wa serikali, na kusababisha matumizi mabaya kwa upana[106]. Wakati huo huo, upeo wa kimataifa wa zana hizi unabadilisha dhana za mamlaka ya kitaifa na kuonyesha wazi mapengo yanayokua katika mfumo wa kimataifa[107]. Tathmini za hatari na mafunzo ya jinsi ya kusimamia mawasiliano ndani ya mashirika na na washirika, pamoja na usafi wa kidijitali kwa jumla, vinakuwa muhimu kwa wanaharakati wote. Kuratibu na kuunganisha rasilimali kati ya mashirika ya kiraia ili kufanikisha viwango vya juu vya usalama na faragha katika programu na vifaa ni mwenendo unaoweza kuongezeka katika muongo unaokuja.

---

101. SMEX, "Palestine Unplugged: How Israel Disrupts Gaza's Internet," SMEX (blog), Novemba 10, 2023, https://smex.org/palestine-unplugged-how-israel-disrupts-gazas-internet/.

102. Zak Doffman, "WhatsApp Backtrack Is Good News For 2 Billion Users," Forbes, Juni 5, 2021, https://www.forbes.com/sites/zakdoffman/2021/06/05/apple-iphone-and-google-android-users-given-huge-new-reason-to-keep-whatsapp/.

103. James Fredrick, "Mexico's Government Is Accused Of Targeting Journalists And Activists With Spyware," NPR, June 20, 2017, sec. Parallels, https://www.npr.org/sections/parallels/2017/06/20/533682738/mexicos-government-is-accused-of-targeting-journalists-and-activists-with-spywar; smexadmin, "Beirut-Based Global Cyber-Espionage Campaign a Threat to Local Freedoms," SMEX (blog), Januari 20, 2018, https://smex.org/beirut-based-global-cyber-espionage-campaign-a-threat-to-local-freedoms/.

104. John Scott-Railton et al., "Reckless VII: Wife of Journalist Slain in Cartel-Linked Killing Targeted with NSO Group's Spyware" (University of Toronto, Machi 20, 2019), https://citizenlab.ca/2019/03/nso-spyware-slain-journalists-wife/.

105. "Takeaways from the Pegasus Project," Washington Post, Julai 18, 2021, https://www.washingtonpost.com/investigations/2021/07/18/takeaways-nso-pegasus-project/; Siena Anstis et al., "The Dangerous Effects of Unregulated Commercial Spyware" (Citizen Lab, University of Toronto, June 24, 2019), https://citizenlab.ca/2019/06/the-dangerous-effects-of-unregulated-commercial-spyware/.

106. David Pegg et al., "FT Editor among 180 Journalists Identified by Clients of Spyware Firm," The Guardian, Julai 20, 2021, sec. World news, https://www.theguardian.com/world/2021/jul/18/ft-editor-roula-khalaf-among-180-journalists-targeted-nso-spyware; Ronan Farrow, "How Democracies Spy on Their Citizens," The New Yorker, April 18, 2022, https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/how-democracies-spy-on-their-citizens.

107. Siena Anstis, Noura Al-Jizawi, and Ron Deibert, "TRANSNATIONAL REPRESSION AND THE DIFFERENT FACES OF SOVEREIGNTY," Temple Law Review, Julai 3, 2023, https://www.templelawreview.org/essay/transnational-repression-and-the-different-faces-of-sovereignty/.

D. MATARAJIO YA BAADAYE

Mandhari ya kidijitali iko katika mabadiliko ya kasi. Kama ilivyoelezwa katika muhtasari huu, siasa za kimataifa, wadhibiti, makampuni, na eneo pana la haki za binadamu wote wanaweka shinikizo kwenye mipaka iliyopo ya eneo la haki za kidijitali. Kwa hivyo, kuna uwezekano kwamba muongo mmoja ujao, baadhi ya mikakati inayotumika na mashirika ya haki za kidijitali inaweza kuwa na ufanisi mdogo. Mabadiliko makuu yanayoonekana katika mwenendo ni ule wa upana: upana wa masuala, kama unaonyeshwa na muungano na ajenda ya haki za binadamu, na upana wa athari, kama unaonyeshwa na wigo wa kimataifa wa baadhi ya watoa huduma wakuu wa teknolojia.

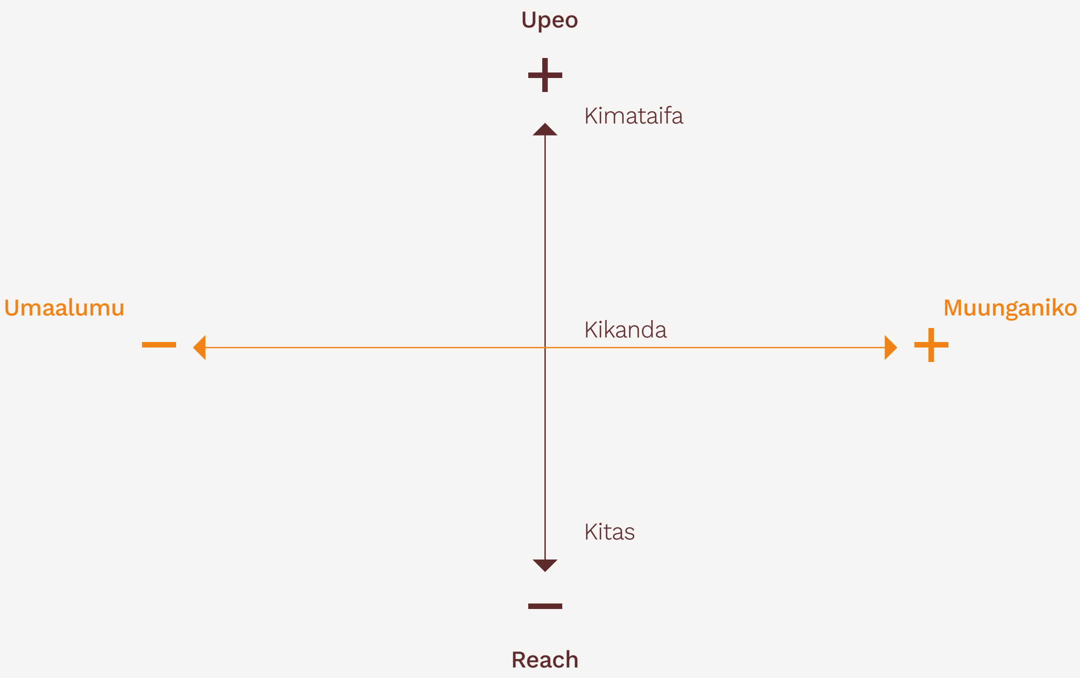

Mashirika ya haki za kidijitali yanaweza kufaidika kwa kutafakari ni wapi masuala wanayoshughulikia leo yanapoelea katika muktadha huu, na ni wapi ajenda yao inaweza kuwataka kusimama katika muongo ujao. Mchakato huu wa kujitathmini unaweza kusaidia kupanga mabadiliko yanayofuata katika mkakati na dhamira ya shirika, ushirikiano ambao unaweza kuhitajika kufanywa, uajiri, na wigo wa kijiografia wa rasilimali watu ambao unaweza kuimarisha hadhi na ufanisi wa shirika kwa miaka ijayo.

- Muungano wa Utaalamu
- Ulimwengu Kanda Mitaa
- Upana Upana

VI. HITIMISHO

Tunapopita kwenye mazingira yanayobadilika ya haki katika Kusini mwa Dunia, inaonekana wazi kuwa mabadiliko makubwa yako mbele kwa mashirika yasiyo ya kiserikali yanayofanya kazi katika sekta hii. Mwelekeo katika uongozi wa kimataifa, jiopolitiki, na hali za kisiasa za ndani zilizotajwa katika muhtasari huu unaonyesha hitaji la dharura la ushirikiano, uratibu wa kimkakati, na hatua za mtandao.

Kuibuka kwa mataifa mapya ya kibiashara, changamoto zinazotokana na deni la umma, na udhaifu unaoongezeka wa siasa za ndani katika muktadha wa upungufu vinahitaji mshikamano kutoka kwa mashirika yanayofanya kazi duniani kote ili kuimarisha wenzetu wa hapa mitaani wanaokumbwa na presha, kuunda mazingira kwa ajili ya mijadala ya umma, na kuimarisha rasilimali ili kuhakikisha uwezo wao wa kuendesha shughuli.

Tukiangalia mbele, mwelekeo wa teknolojia uliotambuliwa katika muhtasari huu unaonyesha njia inayogawanyika. Kuimarika kwa makampuni machache makubwa ya kimultinational katika kila ngazi ya mtandao kunaendelea kuongezeka, hasa kutokana na riba na utegemezi wa teknolojia zinazotegemea data nyingi kama vile AI ya kizazi kipya (generative AI). Wakati huo huo, hatua za kupambana na ukiritimba katika nchi kuu zinaweza kuleta fursa mpya za ubunifu, ambapo kampuni kutoka Kusini mwa Dunia zinaweza kupata nafasi ya kufikia soko la kimataifa. Sambamba na hilo, mwelekeo wa kuhifadhi data ndani ya maeneo maalum unaonekana kuendeshwa na kutokuwa na imani jinsi data inavyosimamiwa na nchi za tatu, na kuashiria mwelekeo wa mitandao ya ndani au ya kikanda, ambayo inaweza kuipa mamlaka za eneo udhibiti zaidi wa mtiririko wa taarifa. Kipengele hiki kinaweza kubadilisha hali za kazi za mashirika ya hapa mitaani, na kuhitaji mtandao mpana zaidi au uwepo wa kijiografia ili kuelewa mabadiliko yanayotokea na kubadilisha mikakati ya uendeshaji ipasavyo.

Mwishowe, uwanja wa wanaharakati utakumbana na changamoto na fursa kutokana na muungano unaoendelea kufanyika wakati mashirika ya haki za binadamu yanapojumuisha athari za teknolojia za kidijitali katika ajenda zao. Mwelekeo huu unaweza kuleta mzigo wa kifedha kwa upande mmoja, huku ukibainisha umuhimu wa ustahimilivu wa kidijitali kwa jumuiya kubwa ya wahusika, na kuunda mazingira ya ushirikiano wa kudumu unaolenga kulinda na kuendeleza kazi za wanaharakati kila mahali.

Kwa kuzingatia haya yote, njia ya mtandao inatambulika kama hitaji la kimkakati kwa mashirika ya haki za kidijitali ya Kusini mwa Dunia. Mitandao hii inaweza kuwa kichocheo cha jitihada zilizoratibiwa, kuwezesha mashirika haya kushughulikia pamoja changamoto zinazotokana na mwelekeo unaobadilika na kuchangia katika kuunda mazingira ya kidijitali yanayojumuisha zaidi, yenye ustahimilivu, na yanayoheshimu haki za binadamu. Kwa matumaini, muhtasari huu unachangia kufanikisha lengo hilo.

digitalresilience.network